

Pericopa Kedošim - Ce înseamnă să fim sfinți? Ce înseamnă sfințenie? [anul 5784]

Pericopa noastră începe cu versetul: „Să fiți sfinți, pentru că sfânt sunt Eu, Domnul, Dumnezeul Vostru” (Levitic 19:2), iar în altă parte „Oameni ai sfințeniei să fiți pentru Mine” (Exod 22:31).

Foarte mulți înțelepți încearcă să deslușească acest paralelism din vorbele Domnului în care El ne poruncește să fim ca El. Doar noi nu ne putem compara cu Divinitatea! Poate că El ne spune să ne străduim să fim ca El? Unii susțin că celor zece porunci ca și restul poruncilor le lipsește aspectul de bunătate, de a fi buni cu semenii noștri și de aceea ni se ordonă aici „să-ți iubești aproapele ca pe tine însuși” (Levitic 19:18). Prin aceste porunci ni se adaugă aspectul de morală personală care lipsește în lista legilor și regulilor rigide. Nouă ne lipsesc milostenia, bunătatea și grija pentru alții.

Însă această noțiune este mai complexă decât atât. Rași ne spune că acest cuvânt înseamnă „a te despărți, a te îndepărta”, iar aici este vorba „să ne lepădăm de incest” și ca atare să ne îndepărtăm de această josnicie inacceptabilă. Rași mai spune că oriunde sunt limite la această infracțiune, acolo este sfințenie. El aduce exemple despre legătura între acest păcat și sfințenia prin exemplele din midrașul VaYikra Raba: versetul „Femeie desfrânată sau pângărită să nu ia de soție ... căci [preotul] este sfânt pentru Dumnezeul său” (Levitic 21:7) și apoi versetul „Și să nu își pângărească sămânța ... căci Eu sunt Domnul care îl sfințește” (Levitic 21:15). Cu alte cuvinte, după interpretarea lui Rași nu este în porunca „să fiți sfinți” nimic deosebit, fiind vorba despre abținerea de la orice fel de incest, după cum apare în diferite porunci.

Marele comentator Ramban (Nahmanides, Spania sec.13) nu este de acord cu Rași și spune că mai este aici o poruncă: nu este de ajuns ca cineva să împlinească toate poruncile din Tora și să evite păcatele care apar acolo, deoarece în același timp el poate fi, cea ce este numit în Talmud „mârșav cu permisiunea Torei”. În cuvintele lui Ramban: „Deoarece viciosul va găsi o cale să fie de desfrâu față de soția lui sau față de nenumăratele lui femei, să se afle printre cei care se dau la beție sau la înfulecat carne - iar apoi să vorbească despre acest viciu al lui cu toată mârșăvia sa, căci această interdicție nu este amintită în Tora și așa va deveni „mârșav cu permisiunea Torei”. De aceea ne spune Ramban că „sfințenie” este o chestiune de „separare”, în ebraică *perišut* פרישות. Adică, chiar și de la unele lucruri care sunt permise de Tora trebuie să nu ne permitem să le facem când ele sunt imorale. De aceea sfințenie este valoarea de separare - sfințește-te cu ceea ce este permis, însă și acestea trebuie câteodată să ți le interzici dacă ele nu sunt morale sau adaptate la un comportament demn al cuiva.

Ramban nu chiar îl contrazice pe Rași, ci mai ales adaugă la comentariul său, însă concluzia este aceeași - este vorba de o separare. Foarte mulți dintre înțelepți au adăugat la aceste constatări de bază și alte detalii de comportament.

Sfințenia este acest lucru deosebit, distinct și așa cum sufletul este deosebit de corp, așa există și oameni „sfinți”, la care sufletul este mai sus de corp, iar ei urmăresc să meargă după sufletul lor și nu după corpul lor. La fel există „țară sfântă” la care baza nu este valoarea agricolă sau imobiliară, ci valoarea spirituală este esența ei.

Din aspectul științific, de limbaj, analiza acestui cuvânt va da rezultate asemănătoare. Această rădăcină KDȘ sau

KDS se găsește în toate limbile semitice și sensul ei antic, chiar preistoric, este de „retragere”, iar de aici rămâne doar un pas mic către „despărțire”. Iar de aici, încă un pas spre „deosebire”. Acesta este în fond sensul cuvântului și după percepția tradițională evreiască. În explicația lui Rași putem spune că sfântul care nu păcătuiește prin destrăbălare sau incest este diferit de toți ceilalți de pe vremea aceea și chiar de o mare parte a oamenilor astăzi. La fel și explicația lui Ramban.

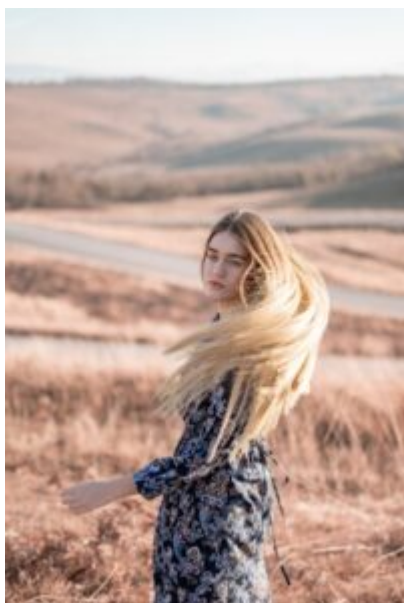
Găsim versete evidente din care este deslușit că este vorba de „deosebit” și nu „sfânt” în sens de „sacru”. De exemplu: „Să-mi fiți oameni sfinți, să nu mâncați carne care a fost sfâșiată pe câmp de o fiară” (Exod 22:31). Este limpede că voi nu sunteți sfinți dacă nu mâncați carne de vânătoare, însă sunteți diferiți de restul omenirii care atunci doar asemenea carne mâncau.

Un exemplu mai răspicat este versetul următor din pericopa noastră: „Să-Mi fiți sfinți, căci sfânt sunt Eu, Domnul; și v-am separat dintre popoare ca să fiți ai Mei” (Levitic 20:26). Aici Domnul Însuși ne dă soluția: sfințenie înseamnă separare.

Așa există un singur Templu care se numește „sfânt” și este diferit de toate templele atunci și azi. De asemenea este un Șabat diferit de tot ce au alte popoare și de aceea este „sfânt”. Țara pe de o parte și poporul evreu pe de altă parte rămân diferiți – sunt sfinți.

Câteva cuvinte despre aceste cuvinte în limba română. Cuvântul de origină latină „sacru” conține în latina veche printre altele sensul de „a ține aparte”. Doar prin anii 1600 a primit din plin sensul de „sfânt”. De asemenea cuvântul „sacrificiu” care derivă de aici, conține în latina veche și sensul de „a se preda” – tot un soi de separare. Despre „sfânt”, fiind de origină slavă nu am date istorice. Interesant că în „OrthodoxVicki”, definiția este de „Dumnezeu”, doar atât.

Pericopa Ki Tețe - Dovada virginității în fragmentul „calomnie” (Deuteronom 22:15-încolo) [anul 5784]

Despre scoaterea himenului fecioarei midrașul Sifri la Deuteronom 235 scrie: „Să scoată fecioria fetei” (Deuteronom 22:15) – trebuie înțeles cuvânt cu cuvânt”. Aceasta înseamnă că părinții fetei sau cineva împuternicit

de ei rup fecioria fetei și o prezintă în fața instanței. Argumentul tatălui este că „ea este încă virgină” fără să încerce să dovedească că soțul a găsit feciorie în noaptea nunții, iar acum vine cu minciuni. Această interpretare cuvânt cu cuvânt nu se asortează cu continuarea fragmentului: „Și să întindă rochia înaintea bătrânilor orașului” (Deuteronom 22:17). Din acest verset reiese că trebuie analizată rochia cununii.

S-ar putea, printre altele, ca acest midraș să reprezinte opinia care înțelege „cuvânt cu cuvânt” să se mențină că chestiunea este așa cum este, adică fata să fie pedepsită cu moartea. Din surse israeliene mai târziu reiese că intenția midrașului este ca himenul să fie scos. O abordare asemănătoare găsim într-un alt midraș de agada mult mai târziu „Pirkei deRabi Eliezer” care probabil reflectă o tradiție mult mai veche. Midrașul acesta ne povestește: „Rabi Șimon spune, Avraham i-a spus lui Isaak fiul său, să știi că robul acesta este vinovat de toate incesturile din Tora; el de asemenea înșală. Aduce-o pe fată (Rivka) în cort și scoate-i fecioria cu degetul. Dacă este pură în virginitate, îți este demnă de soție. El i-a scos fecioria cu degetul și i-a arătat lui Avraham, tatăl său și apoi a luat-o de soție. Acesta era obiceiul de a scoate fecioria fetei”.

În această sursă, scoaterea fecioriei înseamnă ruperea cu degetul a himenului fecioarei, care va asigura adecvarea fetei la soțul ei. Midrașul leagă această acțiune cu „calomnia” în cadrul căreia apare în Tora. Midrașul identifică scoaterea fecioriei fetei ca fiind cuvânt cu cuvânt și nu ca o metaforă pentru prezentarea rochiei în fața bătrânilor. De aici argumentul tatălui față de soț este „Ea încă este virgină” și nu au fost relații sexuale complete.

Acest obicei de scoatere a fecioriei cu degetele găsim și mai târziu, în perioada Gheonim-ilor (sec. 9-10) după surse diferite.

O altă nepotrivire este în continuare, la un alt midraș care încearcă să explice „au întins cearceaful”. Problema este că dacă a fost scoasă fecioria în mod manual, ce folos mai avea prezentarea rochiei? Pare că după părerea autorului aceasta este o acțiune alternativă în caz că a fost o relație și soțul neagă fapta.

În midrașul Sifri la Devarim scrie: „Au întins rochia - înseamnă că vin martorii părților și vor mărturisi în fața bătrânilor”. Cu alte cuvinte midrașul se referă la întinderea cearceafului ca o metaforă pentru aducerea martorilor, iar anchetarea lor este „întinderea rochiei”. Sunt înțelepți cum este cel amintit aici în continuare, Rabi Eliezer Ben Iacov, care afirmă „cuvintele cum sunt scrise”: ar fi vorba despre o rochie adevărată care vine să dovedească în mod real existența virginității. În continuarea midrașului se află și o altă abordare care nu este „cuvânt cu cuvânt” și care spune că virginitatea nu conține semne fizice în corp sau o rochie, ci sunt acei martori care resping mărturiile celor veniți din partea soțului care s-a plâns că soția nu era virgină.

Talmudul Yerușalmi (israelian) se ocupă și el de această problemă într-o *braita* din tractatul Ketubot 4:4 în care ne sunt prezentate argumentele soțului că nu erau semne de feciorie deoarece fata s-a prostituat; pe de altă parte tatăl întinde cearceaful ca să dovedească că fata este virgină. Problema este că ambele pot fi falsificate cu ușurință. Soțul poate să „piardă” fecioria pe care a găsit-o, iar tatăl poate aduce sânge de pasăre pe rochie. De aceea, scrie în Tosefta tractatul Ketubot 4:4 că s-au stabilit reguli de comportament fiindcă nu se pot aduce „afirmații de virginitate”.

Într-una din cărțile dedicate tradițiilor și obiceiurilor scrie: „Unul din obiceiuri era ca înainte de *hupa* (pecetluirea cununiei) să li se facă celor doi căsătoriți o analiză invazivă; după aceea erau puși la izolare ca să nu poată aduce piese de falsificare - fiecare din partea sa. Condiția era ca perechea să fie în tot acest proces supravegheată de nași. Câteodată erau nașii ambelor părți și câteodată doar ai unei părți, care ajungea să împiedice minciuna pentru ambii soți. Câteodată nașii rămâneau până la terminarea actului ca să poate mărturisi”.

Marele înțelept Rabi Akiva (sec. 1-2 e.n.) susține și el că „rochie” înseamnă apelare la martori. Însă el stabilește că este nevoie de doi martori, așa cum era regula deja în jurul anului 100 î.e.n. în zilele marelui înțelept Șimon Ben Șetah în legea ucigașului (apare în Tosefta tractatul Sanhedrin 8:3). În afară de asta, după Rabi Akiva argumentul soțului nu poate fi decât dacă fata s-a prostituat după nuntă. Noutatea adusă de Rabi Akiva aici este includerea acestui principiu (doi martori) în legea calomniei - contra celor spuse în scripturi.

După Rabi Akiva soțul nu susține că „nu a găsit feciorie”, ci că fata s-a pângărit.

Bazarea pe martori rezolvă și alte probleme; nu mai există ezitarea cum pedepsim fata pentru pierderea virginității, când nu există nicio dovadă că s-ar fi prostituat. Dacă într-adevăr se stabilește că „fecioria” și „rochia” sunt metafore în loc de „martori”, adică probe solide, se poate interpreta ca o chestiune de act sexual după nuntă.

Cu alte cuvinte, Rabi Akiva schimbă sensul evenimentului. Fata nu este învinovățită de pierderea fecioriei, ci de prostituție în perioada cununiei. Soțul nu o acuză pe baza percepției fizice, ci a unor martori. Tatăl nu prezintă „semnele fecioriei fetei” în realitate, ci aduce doi martori care-i contestă pe martorii soțului. De aici reiese și acțiunea judecătorilor: ei nu întind o rochie. Unica „rochia” din fața lor sunt martorii soțului și cei ai tatălui care îi contestă pe primii, după cum apare în Talmud, tractatul Ketubot 46:a.

Pericopa Ki Tisa - Sfințenia mesei și a învățaturii de Șabat [anul 5784]

Masa de Șabat

„Iar tu, vorbește copiilor lui Israel spunând: Dar, Șabaturile Mele să le păstrați” (Exod 31:13)

Rași spune la acest verset: „Iar tu, cu toate că ți-am încredințat construirea Tabernacolului, să nu îți închipui să amâni Șabatul pentru această activitate”.

Trebuie să lămurim de ce existau temeri că Israel își vor imagina că Șabatul se va amâna pentru construirea Tabernacolului? Aici trebuie să reamintim că în tradiția iudaică construirea Tabernacolului a fost asociată cu Șabatul prin cele 39 de tipuri de activități (*melahot*) făcute pentru această construcție, precum și derivatele lor - toate fiind interzise de Șabat; aceste activități nu apar explicit în textul biblic, ci doar în Legea Orală.

Răspunsul la această întrebare retorică este că Tabernacolul a fost destinat prezenței Domnului pe pământ și de asemenea a fost menit să ispășească faptul vițelului de aur. De aceea, evreii își puteau imagina că dacă jertfele care sunt pentru izbăvire și păstrarea prezenței divine (*sehina*) aproape de Șabat, atunci și construirea Tabernacolului va fi permisă de Șabat.

În afară de aceasta, firea omului este că atunci când este dornic de ceva, el va face orice ca să-și atingă scopul și fiind în stare să nu ia nimic în considerare, ba chiar să înjosească pe alții încercând să-și urmărească scopul.

Așa și poporul Israel era atât de înflăcărat de construirea Tabernacolului încât a finalizat în 65 de zile o construcție magnifică, care era multi-funcțională: la nevoie era mobilă în așa fel că era ușor de montat și demontat; iar la nevoie era stabilă și puternică. Doar din dorința Domnului, inaugurarea a fost amânată de la 25 Kislev la Roș Hodeș Nisan (1 Nisan), adică peste trei luni. Din cauza grabei, ca nu cumva cineva să se încurce, Dumnezeu a spus „nu se amână Șabatul”.

Această asociere a Șabatului cu Tabernacolul în perioada construcției, mai are o semnificație de-a lungul generațiilor, mai ales în perioadele când nu avem nici Tabernacol, nici Templu, care au fost distruse de la păcatele noastre.

Înțelepții spun în Talmud, tractatul Beța 16:a că de Șabat, omul primește un spirit suplimentar, *neșama ietera* נשמה יתרה, care la ieșirea Șabatului îl părăsește. Scopul acestuia este ca omul să se învăluie într-o sfințenie suplimentară. Această suplimentare influențează până și gustul mâncărilor, după cum scrie în midrașul Bereșit Raba 14:4 „o mirodenie avem care se numește Șabat”.

Așa am învățat din jertfe că mâncatul ispășește, acesta fiind mâncatul preoților „preoții mănâncă iar oamenii se ispășesc” (Talmud, tractatul Pesahim 59:b). Domnul le-a spus fiilor lui Israel că atunci când nu veți avea nici Tabernacol, nici Templu, când nu veți avea nici altar și nici jertfe – cine oare vă va ispăși?

„Atâta timp cât exista Templul – altarul ispășea Israelul, iar acum, masa omului ispășește” (un comentariu anonim la tractatul Berahot 55:a).

De aceea, când cineva mănâncă pentru Cel de sus și spune cuvinte din Tora în timpul mesei, atunci masa îi ispășește și mai ales în ziua de Șabat în care mâncatul este o mițva (poruncă). Mâncatul cel puțin cât o măslină sau un ou, este o obligație, omul având un supliment de *neșama ietera*. Dacă omul mănâncă pentru aceste scopuri, adică doar pentru Oneg Șabat, desfătarea de Șabat, spunând cuvinte din Tora la masă – sfințenia Șabatului și sfințenia mesei ispășesc așa cum mâncatul preoților îi ispășeau pe oameni.

De aceea Toraua a spus „Șabaturile Mele să le păstrați”, dar „mai puțin” – ca nu cumva să intenționezi să-ți faci burta tobă și să aduni toate plăcerile lumii alimentare căci „Șabaturile Mele să le păstrați”, să le păstrați cu sfințenie, să nădăjduiești de duminică la ziua de Șabat, să mănânci doar pentru sfințenia Șabatului și atunci vei avea desfătare de la Domnul.

Șabat – o zi de odihnă pentru corp și suflet

„Iar tu, vorbește copiilor lui Israel spunând: Dar, Șabaturile Mele să le păstrați, căci el este un semn între Mine și voi, peste generațiile voastre, ca să se știe, că Eu sunt Domnul care vă sfințește” (Exod 31:13).

Rași spune la acest verset: „Să știe națiunile că Eu sunt Domnul care vă sfințește”.

Națiunile lumii cred că ziua de Șabat este doar o zi de odihnă și așa cred și unii din compatrioții noștri. Ei spun că fiecare își poate organiza această zi cum își dorește – unii petrecând, făcând sport sau alții, păstrând Șabatul cu rigoare. De aceea, Dumnezeu ne spune să știm că Eu vă poruncesc să păstrați Șabatul și în afară de aceasta să știți că este o mare distincție între Șabatul poporului evreu și zilele de odihnă ale celorlalte popoare. Pe de altă parte ei aleg o zi de odihnă după dorința lor, fără ca toți să se odihnească în aceea zi. Unii lucrează din greu, pe când la poporul evreu nu este așa ci „ca să se odihnească boul tău [și] măgarul tău” (Exod 23:12).

Există în Șabat și aspectul de odihnă, însă esența Șabatului este sfințenia și purificarea, pe când odihna corpului este pentru sfințirea sufletului. De Șabat trebuie intensificată învățătura Torei, iar mâncatul și băutul sunt și ele de felul „vei numi Șabatul o desfătare” (Isaia 58:13).

Puterea sfinției Șabatului poate fi măsurată și prin învățătura Torei. Înțelepții spun că beneficiul învățăturii de Șabat este cu mult mai mare decât aceea din zilele săptămânii. Se spune că o oră de învățatură de Șabat valorează cu mult mai mult decât în altă zi. În Talmudul Yerușalmi, tractatul Șabat 15:3 spun înțelepții: „Șabatul și zilele de sărbătoare s-au dat poporului evreu doar ca să învețe în ele Tora”. Iar în cartea Zohar scrie: „Când au vrut

să intre în țară, Toraua a spus, în deșert au mâncat mană și au învățat Tora, iar acum în țară vor trebui să muncească din greu și cu Toaua ce va fi? A spus Domnul: Toraua are o pereche și ea este Toraua”.

Este important să știm că Eliyahu Hanavi (profetul Ilie) se urcă de fiecare ieșire din Șabat în ceruri ca să raporteze acolo ce a văzut de-a lungul Șabatului la poporul Israel în care el s-a învățat. El raportează mai ales despre noutățile din Tora despre care s-a învățat în acel Șabat, lăudându-i pe evrei pentru aceste performanțe. Noi trebuie să știm că Eliyahu va raporta despre cei care și-au petrecut Șabatul dormind și lenevind și nu și-au îndeplinit sarcinile de a învăța cel puțin pericopa săptămânii. Rușine lor!

Este esențial să conștientizăm că nu ajunge să bem și să mâncăm de Șabat, nici măcar să ne rugăm, ci în primul rând Dumnezeu vrea ca noi să ne anexăm învățăturii Torei în această zi deosebită.

Pericopa Lech Lecha - „Spune te rog că ești sora mea” [anul 5784]

În pericopa Lech Lecha încep poveștile strămoșilor și strămoșelor noastre concentrate mai ales pe continuitatea familiei și pe așezarea în țara făgăduită. Aceste lupte pentru supraviețuire fizică și spirituală erau foarte grele și complicate. O parte din atitudinile luate de ei au fost contestate de marii comentatori.

Deja în pericopa noastră are loc o asemenea problemă gravă de moralitate. Când au coborât în Egipt din cauza foametei, Avraham i-a cerut soției lui, Sara, să spună că ea este sora lui: „Spune te rog, că ești sora mea, ca să îmi fie bine datorită ție și sufletul meu să trăiască mulțumită ție (Geneza 12:13).

Marele comentator Ramban (Nahmanides, Spania sec.13) în comentariul său la Geneza 12:6 în care se referă la 12:13 critică această faptă a lui Avraam, mai ales din punct de vedere al credinței. El spune că Avraham a făcut o mare greșală neintenționată pentru că și-a făcut soția „perfectă” *țadeket* תדקת o piedică în fața temerilor sale fără să aibă încredere că Domnul îl va salva pe el, pe soția lui și tot ce le aparține.

Dar deja Radak (Franța, sec. 12-13) în comentariul său la Geneza 12:12 contestă vehement aceste interpretări și spune că oricare om „perfect”, *țadik* תדיק nu are voie să se bazeze pe minuni, ci trebuie să fie extrem de prudent la tot ce face.

Spre deosebire de comentarii evrei, cei neevrei din diferite colțuri ale lumii, mai ales cei antisemiți, transformă problema morală din una care necesită clarificare într-o critică aspră. De exemplu unul din ei, H. Holzinger la comentariul său la cartea Geneza din 1898 scrie că Avraham și-a lăsat soția la viciile unui rege crunt din pricina tendinței sale pentru câștiguri materiale.

Un răspuns parțial la aceste aberații găsim în răspunsul lui Avraham la Avimelech: „Și Avraham a spus: Pentru că

mi-am spus, nu-i nicio teamă de Dumnezeu în locul acesta! Și mă vor omorî din pricina soției mele. Și în plus, ea este într-adevăr sora mea, fiica tatălui meu, dar nu fiica mamei mele și mi-a devenit soție” (Geneza 20:11-12).

Avraham explică aici că este o chestiune de viață și moarte, *pikuah nefesh* פיקוח נפש, doar viața lui și onoarea soției lui sunt în primejdie deoarece acolo nu sunt respectate principiile de bază ale unui comportament omenesc moral „nu-i nicio teamă de Dumnezeu în locul acesta”. Avraam mai subliniază că el spune adevărul deoarece rudenia strânsă între ei îi permite să se numească frate și soră, la fel cum Lot, verișorul său, se numește „frate”.

Însă din acest răspuns nu reiese cum se poate explica că pare că Avraam și-a lăsat soția pentru lăcomie de bani. Marele comentator Abravanel (Portugalia sec. 15) ne dă răspunsul la aceeași problemă în Geneza 12:10: „Avraham a spus că ea este sora lui crezând că cel care o va cere de soție, va negocia cu Avraham despre cadourile de nuntă luni întregi până când ei se vor putea întoarce de acolo”.

Avraham știa că egiptenii nu vor ezita să omoare un soț ca s-o câștige pe frumoasa lui soție, însă după obiceiurile din acele zile, ei nu vor lua o femeie fără aprobarea tatălui sau fratelui ei (cum s-a petrecut în cazurile lui Rivka și Dina). De aceea Avraham a planificat să amâne pețitorii egiptenilor după „sora” lui până când ei se vor întoarce în țară. Planul lui nu a reușit deoarece regele însuși, care este „deasupra legii”, a vrut s-o ia pe Sara, fiindcă „nu i-a venit lui Avraham în minte că regele o va lua de soție” (Abravanel).

În acest caz, manevra lui Avraham nu este eficientă și de aceea ca să evite un păcat, Sara îi dezvăluie faraonului că ea este căsătorită și că necazurile au venit peste el din această cauză: „Dar Domnul l-a lovit cu urgii mari pe Faraon și casa lui din pricina lui Sarai, soția lui Avram” (Geneza 12:17). „din pricina”, adică din pricina Sarei au lovit urgiile, iar midrașul (Bereșit Raba 41:2) adaugă: „Din cauza vorbelor Sarei, faraonul a știut cauza urgiilor, când i-a spus, eu sunt femeie măritată”.

La afirmația malefică că Avraham și-a părăsit soția din lăcomia pentru bani, au dat deja răspuns mulți comentatori (Radak, Șadal și alții) că chiar și de la regele Sodomei Avraham nu a acceptat să primească bani și de aici rezultă că el nu are niciun strop de lăcomie în sine.

Din toate acestea rezultă că Avraham și Sara au căutat să se salveze cu ajutorul unui truc simplu, însă când acesta nu a funcționat, ei au dezvăluit adevărul cu speranța de a căpăta un ajutor din ceruri.

Comportamentul lui Avraham este drept în ochii Toraei, deoarece în Tora ni se povestește un episod asemănător de trei ori: Sara cu faraonul (Geneza 12), Sara cu Avimelech (Geneza 20), Rivka cu Avimelech (Geneza 26). În toate cazurile se spune „ea este sora mea”. Iar când demnitarul vrea s-o ia, numai o ocrotire divină o salvează.

Deja Radak ne amintește un alt eveniment asemănător: Samuel a fost rugat de Domnul să meargă să-l ungă pe Ben Ișay David. El se teme: „Cum să mă duc – Șaul va auzi și mă va omorî” (1Samuel 16:2). Dumnezeu nu-l scapă de temeri, ci îi propune o soluție: „Să iei cu tine o juncană din cireadă și să zici: Am venit să-i aduc o jertfă Domnului”. Dumnezeu Însuși i-a propus un șiretlic – într-adevăr nu contăm pe minuni.

O zicală notorie născută din cinism devine o regulă de credință în poveștile din Geneza: „Dumnezeu ajută pe cine se ajută pe el însuși”. Toți în aceste povești acționează după această regulă.

Pericopa Matot-Masei - Moise și paradoxul

Midianului [anul 5784]

În pericopa noastră noi ne despărțim de Midian și de midianiți (Numeri cap. 31). Această „despărțire” s-a petrecut din porunca Domnului într-o acțiune de răzbunare în cadrul căreia au fost lichidați toți bărbații și toate femeile adulte (Numeri 31:17-18). Această referire gravă la midianiți ne amintește referirea Tanachului la Amalech.

Acest război de răzbunare a lui Moise față de midianiți a avut loc în câmpiile Moabului, la sfârșitul mersului în deșert, la intrarea în țara făgăduinței. Locul exact ne este dat aici „Și au adus la Moise ... în câmpiile Moabului, care era pe malul Iordanului, vizavi de Ierihon” (Numeri 31:12). Acesta este și punctul geografic cu care se încheie cartea Numeri: „Acestea sunt poruncile și legile pe care Domnul le-a poruncit ... în câmpiile Moabului, pe malul Iordanului, vizavi de Ierihon” (Numeri 36:13).

În fond, în acest punct Moise se desparte nu numai de midianiți, ci și de copiii lui Israel: „Împlinește răzbunarea copiilor lui Israel față de midianiți, apoi vei fi adunat la poporul tău” (Numeri 31:2). Înainte de aceasta el a primit poruncă să-l împuternicească pe Iosua Bin-Nun să fie urmașul său, după dispariția lui din lumea aceasta: „ ... vei fi și tu adunat la poporul tău ... ia-l la tine pe Iosua, fiul lui Nun și sprijină-ți mâna asupra lui” (Numeri 27:12, 18). Iosua care i-a învins pe Amalek (Exod 17:8-13) va fi cel care-i va urma opera lui Moise pentru cucerirea țării. Însă ultima luptă în deșert este războiul lui Moise și nu a lui Iosua.

După cum scrie în Geneza 25:1-2, Midian este fiul lui Avram și Ketura, adică este fratele lui Isaac și a lui Ișmael. Probabil că și lui i-a fost îndeplinită circumcizia, la fel cu Avram și Ișmael, după porunca primită de Avram (Geneza cap.17). Cu alte cuvinte midianiții sunt rude apropiate poporului evreu. De la început sunt conflicte între ei. Midianiții, urmașii lui Avram, îl vând pe Iosef și el urmașul lui Avram ca rob în Egipt (Geneza 37:28, 36). După aceea se clarifică prin acest act că odată cu Iosef tot poporul evreu a fost supus robiei în Egipt.

Următoarea personalitate care are legături cu midianiții este Moise, însă spre deosebire de experiența negativă pe care a avut-o Iosef cu ei, cea a lui Moise este foarte bună și agreabilă. Preotul din Midian, Yitro, îl primește în casa lui cu multă prietenie și îi și acordă mâna fiicei sale de soție (Exod 2:15-22). Astfel Moise a reînnoit legăturile între fiii lui Avram. Socrul lui i-a fost ca un tată lui Moise, care se despărțise de tatăl său la o vârstă fragedă. Se poate spune că în această situație, Yitro a fost partener cu Moise la acțiunea de eliberare a poporului evreu din robia Egiptului. Regele Șaul amintește acest lucru în atenționarea lui la urmașii midianiților: „Căci voi ați manifestat iubire loială față de tot poporul lui Israel când a ieșit din Egipt” (1Samuel 15:6). Era de așteptat ca Yitro să fie prezent la evenimentul de pe Muntele Sinai, el binecuvântează pe Dumnezeu Israelului (Exod 18:1-12). El a mai fost și inițiatorul înființării sistemului de justiție în frunte cu Moise.

Legătura strânsă între Moise și preotul Midianului a dus la cererea lui Moise ca Yitro să se alăture poporului Israel în

deșert și să le fie călăuză: „Noi pornim spre locul despre care Domnul a spus, vi-l voi da vouă, mergi cu noi și îți vom face bine ... rogu-te nu ne părăsi, căci de aceea ai cunoscut locurile noastre de popas în deșert și ne vei servi drept ochi. Și va fi dacă vei veni cu noi, că acest bine pe care Domnul ni-l va face nouă ți-l vom face și noi ție” (Numeri 10:29-32). Era de așteptat ca el să li se alătore Israelului după ce a făcut el pentru ei și ce i-a promis Moise. Însă aici s-a ivit o piedică uriașă. Când Israel au ajuns la intrarea în țară, moabiții și midianiții s-au opus la intrarea lor în țară. Aici avem descrierea războiului contra lor.

Tentativa de a opri Israelul să intre în țară, a fost executată după cum am citit de Balak care i-a adunat pentru asta pe „bătrânii Midianului” ca să se sfătuiască cum să-i oprească pe evrei de a intra în țara Canaanului (Numeri 22:1-7). Este important să amintim că planul trebuia să fie executat de „bătrânii Midianului” împreună cu Bilam, care poate el însuși era midianit. Continuarea evenimentelor dovedesc aceasta. Când planul a eșuat și în loc de blestem Bilam a binecuvântat poporul evreu, el a apelat la fetele Moabului și Midianului ca să-i ispitească pe evrei prin ritualul lui Baal-Peor (Numeri 25:1-19). Nu pe degeaba fata care se culcă cu evreul este Cozbi bat Țur midianita, fiica președintelui Midian (Numeri 25:15-18).

În războiul contra Midianului este un aspect personal a lui Moise și de aceea el stă în fruntea războiului și nu Iosua pe care el îl numise deja. Cu alte cuvinte, înaintea morții sale el este obligat să conducă și să finalizeze expediția.

În concluzie, midianiții sunt cei care au contribuit la robia din Egipt. Însă la fel și la ieșirea din Egipt. Midianiții sunt cei care au contribuit la consolidarea regimului conducător-judecătoresc al Israelului în deșert și la călătoria lor spre țara făgăduită. Însă pe de altă parte ei sunt cei care au încercat să saboteze conducerea Israelului și să zădărnicească planurile de cucerire ale țării Canaan.

Moise care a fost educat în casa faraonului și în cel al preotului Yitro, s-a debarasat încetul cu încetul de aceste două culturi ca să întemeieze în locul lor o religie nouă numită „Torat Moșe”. Moise și poporul au început călătoria cu distrugerea egiptenilor și au încheiat-o după 40 de ani cu distrugerea midianiților.

Păcatul lui Baal-Peor reprezintă uriașa criză de la sfârșitul călătoriei în deșert. În cartea Deuteronom noi citim ultimul discurs a lui Moise în aceea zonă. Moise se află în câmpiile Moabului, vizavi de casa lui Peor. Acolo își ține ultimul discurs, acolo moare și acolo este înmormântat. În discurs nu este nicio vorbă despre midianiți. Nici despre Yitro. El subliniază doar păcatul lui Baal-Peor: „Și am rămas în vale, vizavi de Bet-Peor ... Ochii voștri sunt cei care au văzut ce i-a făcut Domnul lui Baal-Peor, căci Domnul, Dumnezeuul vostru a distrus din mijlocul tău pe oricine l-a urmat pe Baal-Peor. Dar voi, cei care vă alipiți de Domnul, Dumnezeuul vostru, sunteți cu toții în viață astăzi” (Deuteronom 3:29, 4:3-4). Cu alte cuvinte, Baal-Peor simbolizează moartea, pe când alipirea de Dumnezeu arată viață. Cât de simbolică este moartea lui Moise din cartea Deuteronom: „Și a murit acolo Moise, slujitorul Domnului, în țara Moabului, după vorba Domnului. Și l-a îngropat acolo în depresiune, în țara Moabului, vizavi de Bet-Peor” (Deuteronom 34: 5-6).

[Moise a murit vizavi de locul care simbolizează moartea, dar a lăsat o Tora de viață celor care vor intra în țară.](#)

Pericopa Mețora - „Și voi pune plagă de lepră peste vreo casă” (Levitic 14:34) [anul 5784]

Poruncile leprei se află de-a lungul a două pericope în Tora: în pericopa Tazria învățăm despre lepra corpului și a hainei, iar în „Mețora” despre lepra casei. Aceste multe legi constituie în Mișna un tractat întreg numit „Tractatul Plăgilor” și un grup întreg de porunci în cartea monumentală a lui Rambam (Maimonide, Spania-Israel, sec. 12) „Mișne Tora”. Capitolul este numit „Hilhot tumat țaraat” (Legile impurității de la lepră). Pare că lepra corpului este o boală ca oricare altă boală, care atacă corpul uman, iar lepra hainelor și a casei sunt doar un mucegai. Însă cartea de Tora, ca și Toraua Orală atribuie cu totul un alt sens leprei: lepra este un semnal că comportamentul unei persoane nu este cum trebuie și acela trebuie să se căiască, după cum apare și în cartea „Sefer Hahinuch”, cap. Mițvot 169, 171 (Spania, sec. 13).

Doar așa se pot explica regulile tradiției legate de lepră și nici de cum dacă o apreciem ca fiind o boală. Să aducem câteva exemple. Vom începe cu lepra corpului:

- Dacă cineva vede pe corpul său semne de lepră, trebuie să apeleze la preot pentru control. Însă până când acesta va da diagnosticul, cel vătămat rămâne pur după Rambam, Hilhot tuma, Țaraat 9:2. Dacă el nu apelează la preot toată viața sa, el este considerat ca fiind pur, însă el încalcă o poruncă ase נִשְׂאָ (să faci) din Tora, din Levitic 13:2 după cum învățăm din Sefer Hahinuch, mițva 169. Din acestea înțelegem că nu există semne clare și sigure pentru decizia de lepră, în afară de diagnosticul preotului.

Dacă ne-am referi la lepră ca o boală și la preot ca la un medic, anunțul preotului nu ar fi atât de crucial. Doar diagnosticul medicului nu creează lepra.

Mai mult decât atât, dacă preotul nu se pricepe la depistarea leprei, un înțelept care știe va controla pacientul și va spune preotului ce să anunțe: pur sau impur (contaminat). Numai după anunțul preotului perioada zilelor de lepră-impur începe, iar anunțul înțeleptului nu are nicio semnificație.

- Legile leprei se aplică doar pe un evreu și nu pe corpul unui neevreu, la fel și noțiunea de puritate aparține în general evreilor. Semne de lepră pe corpul unui neevreu sunt considerate o boală.
- Lepra de corp la un om are și implicații asupra altei persoane. Dacă un om pur se atinge de un lepros, el devine impur. (tot acolo la Rambam 11:2). Însă dacă un evreu se atinge de un neevreu care prezintă aceleași semne, el rămâne pur. Dacă lepra este considerată a fi o boală contagioasă, de ce există o diferență între atingerea unui evreu contaminat și cea a unui neevreu? Doar în ambele cazuri era pericol de contaminare?

De aici vom trece la lepra hainelor. Aceasta, ca și cea de corp este valabilă numai la haina unui evreu, vedem iarăși la Rambam. Lepra nu afectează hainele neevreilor și dacă sunt la hainele unui neevreu semne de lepră, ele nu au nicio semnificație în iudaism.

În urma acestora va fi interesant să întrebăm ce se întâmplă cu o haină cumpărată de un evreu de la un neevreu care prezintă semne de lepră. Răspunsul este simplu: în momentul în care haina a intrat în posesia evreului, conține imediat semnificație legală evreiască (halacha), iar în anunțul preotului apar parcă ar fi semnele care au fost depistate în momentul intrării hainei în posesia evreului (iarăși Rambam). Chiar și perioada de carantină de 7 zile începe doar din acel moment, cu toate că semnele au apărut înainte, când haina era încă în posesia neevreului. Din toate acestea rezultă clar că apariția leprei la haine nu depinde de momentul semnelor ei.

Regulile leprei casei sunt și mai interesante. După cum am constatat, semne pe corpul sau pe haina unui neevreu

nu sunt considerate „lepră”. La fel regulile leprei casei se aplică doar pe casa unui evreu și nu al unui neevreu. Însă există o distincție de bază între lepra de corp sau de haine și cea a casei. Regulile leprei de casă sunt valabile pentru evreu numai dacă el locuiește în Israel (iarăși la Rambam).

Care este legătura între lepra casei și țara Israelului? Lepra corpului și a hainelor se aplică și în afara Israelului. În ce constă deosebirea leprei casei?

Din legile leprei casei noi învățăm care este rolul crucial al țării Israelului în viața unui evreu. Din scrisorile în Tora reiese că locul ideal al evreilor este Israelul, iar țările străine sunt văzute ca provizorii și nepotrivite. Toraua ne vorbește și ea astfel: „Ci țara în care treceți să o luați în stăpânire ... o țară pe care Domnul Dumnezeul tău o veghează; neconținut sunt ochii Domnului Dumnezeului tău, asupra ei, de la începutul anului până la sfârșitul anului” (Deuteronom 11:11-12) și din nou „ ... și te va aduna dintre toate popoarele în care te-a împrăștiat Domnul Dumnezeul tău. Dacă împrăștiții tăi vor fi la capetele cerurilor, [și] de acolo te va aduna Domnul Dumnezeul tău, și de acolo te va lua” (Deuteronom 30:3-4). Această idee o găsim și în Hagada șel Pesah: „Și a locuit acolo ca străin” - aceasta ne învață că părintele nostru Iacov nu coborâse ca să se așeze în Egipt” și cu o mică schimbare de limbaj apare și în rugămintea de *Șmone-esre* în care noi cerem Domnului Dumnezeului de trei ori pe zi „Sună din șofarul cel mare pentru eliberarea noastră și desfășoară steagul pentru a-i strânge pe exilații noștri și adună-ne laolaltă în curând din cele patru colțuri ale pământului”.

Noi învățăm din aceste surse că adevărata stăpânire a unei case de către un evreu este posibilă doar în Israel. De aceea, casa unui evreu în diaspora nu se poate contamina cu lepră, fiindcă el nu este adevăratul proprietar al casei fără să conteze ce scrie în cartea funciară.

Această lege noi o învățăm din următorul verset; „Când veți veni în țara Canaanului, pe care Eu v-o dau în posesie, și voi pune plagă de lepră peste vreo casă din țara posesiunii voastre” (Levitic 14:34). Cuvântul cheie aici este „posesiune” și nu scrie „stăpânire” și de aceea se poate stabili că această casă poate să fie contaminată cu lepră. Această lege este o parte din legislația biblică legată de așezarea în țară. Dacă Domnul a dat poporului evreu o țară splendidă, este indicat ca fiecare să accepte acest dar cu entuziasm și să imigreze în Israel.

La sfârșit, să clarificăm poziția specială a Ierusalimului. Surprinzător că o casă evreiască din Ierusalim nu se poate infecta de plaga de lepră (Rambam 14:11). Se putea susține că dacă țara Israelului este menită să fie locuința evreilor, cu atât mai mult Ierusalimul este menit la aceasta. Așa că trebuia să fie clar că și lepra se va aplica în el. Atunci de ce tocmai Ierusalimul se deosebește în această chestiune?

Răspunsul este, că după Tora, Ierusalimul ar aparține întregului popor al Israelului și el nu a fost împărțit între triburi, ca atare nu poate acolo nicio casă să aparțină unei persoane fizice, adică să fie posesiunea cuiva. De aici că pedeapsa leprei pe cineva care a avut o comportare inadecvată nu poate fi aplicată la Ierusalim unde proprietatea este al întregului Israel.

La final, există două principii în regulile leprei caselor. Primul este importanța crucială a țării Israelului pentru poporul Israel. Al doilea este centralitatea spirituală a Ierusalimului pentru evrei. Aceste două principii au o importanță deosebită și în zilele noastre.

Pericopa Mikeț - Despre visuri și visători [anul

5784]

Pericopa Mikeț este îmbelșugată în visuri și visători. De aceea merită să învățăm un midraș după care noi ar trebui să facem diferența între visurile *ṭadikim*-ilor צדיקי („perfecti, drepti”) și cele ale răilor. Midrașul spune așa:

„Oare ne-au mai învățat străbunii noștri care este distincția între un vis al unui om drept (*ṭadik*) față de cel al unui om rău? Visele răufăcătorilor nu se află nici în ceruri, nici pe pământ, căci scrie: „Faraon a visat și iată stătea deasupra Nilului” (Geneza 41:1), pe când visurile oamenilor buni sunt în ceruri și pe pământ, căci poți găsi că Iosef le-a spus fraților săi: „Și iată, noi legam snopi în mijlocul câmpului” (Geneza 37:7), aceasta este pe pământ, iar în ceruri, de unde?. Scrie: „Iată, soarele și luna și unsprezece stele se prosternau înaintea mea” (Geneza 37:9). La fel la părintele nostru, Iacov: „A visat, și iată o scară sprijinită pe pământ și vârful ei ajungea la cer” (Geneza 28:12). Și iată pământul și cerul” (Midraș Tanhuma, ed. Buber, VaYeṭe 6).

Așadar, midrașul distinge aici între două visuri ale două persoane diferite: între visurile răufăcătorilor care nu sunt „nici în ceruri, nici pe pământ” și al celor drepti care sunt atât pe pământ cât și în ceruri. De aici ivește de la sine o întrebare: cum vom putea distinge între cele două feluri de vise și ce concluzii vom putea trage din ele? Pare că răspunsul ni l-a prezentat chiar autorul midrașului, când a propus ca visul lui Iosef să fie un model pentru visurile oamenilor drepti: „A visat, și iată o scară sprijinită pe pământ și vârful ei ajungea la cer; și iată îngerii ai lui Dumnezeu urcau și coborau pe ea. Și iată, Domnul stătea asupra lui și a spus: Eu sunt Domnul, Dumnezeul părintelui tău Avraham și Dumnezeul lui Isaac; pământul pe care stai culcat, ție ți-l voi da și seminției tale.” (Geneza 28:12-13).

De acum, tot ceea ce ne rămâne de procedat este să însemnăm caracteristicile principale ale visului lui Iacov și așa vom stabili criteriile tuturor visătorilor. Probabil, Rambam (Maimonides) la acest lucru s-a referit în opera lui monumentală „More Nevuhim 1:15”, unde deslușește cuvânt cu cuvânt visul lui Iacov: „Și iată Domnul stătea asupra lui” – este permanent, stabil, adică El este constant pe scara la care una dintre capete se află în cer, pe când celălalt se află pe pământ. Pe ea fiecare poate să se suie ca să încerce să ajungă la cel ce se află la capăt, deoarece El este constant la capătul celălalt al scării ... „Îngerii lui Dumnezeu” – ei sunt profeții, despre care s-a spus răspicat: „[Dumnezeul] a trimis un înger” (Numeri 20:16); „Îngerul Domnului s-a suit de la Ghilgal la Bohim” (Judecători 2:1). Au terminat cu „urcau și coborau”: urcarea înaintea coborârii, fiindcă după urcare și ajungere la treapta căutată a scării, va veni coborârea cu porunca pe care a primit-o să conducă poporul și să-i învețe. Aceasta noi numim coborâre; „vei sta” este permanent, continuu, stabil ... în acest sens s-a spus „vei sta pe stâncă” (Exod 33:21)”.

Din comentariul lui Rambam la visul lui Iosef, noi învățăm că caracteristicile principale ale visurilor oamenilor drepti sunt două: 1. Presupunerea că există o afinitate între entitățile create – cea cerească și cea pământească, adică amândouă acționează într-un mod armonios, ca una singură; 2. Creatorul se află pe vecie în fruntea acestei mașinării și are o influență asupra cunoștințelor oamenilor care vor să asculte.

Rambam ne mai spune în altă parte a cărții „More Nevuhim” că midrașul nu numai că diferă între visurile oamenilor buni și a celor răi, dar mai mult de atât, el ne avertizează de cei răi, căci ei sparg țevile belșugului divin,

ca să împiedice populația să le urmeze.

Rambam ne descrie în amănunte cum midrașul se contrazice cu cei răi care nu cred în uniunea lumii cum a fost creată și de asemenea nu cred în existența lui Dumnezeu care se referă la această lume. Răii sunt înlăturați de la primirea oricărui strop de cunoștințe, care provin din belșugul din lumea superioară pentru oamenii de pe lumea aceasta. Din această cauză midrașul aduce probabil în acest caz următorul verset: „Dar Iosef i-a răspuns lui Faraon, spunând: [Asta] este dincolo de mine, [dar] Dumnezeu va răspunde de bunăstarea lui Faraon” (Geneza 41:16).

În concluzie, [midrașul în acest caz vine să ne arate că este o diferență considerabilă între visurile celor răi și visurile celor buni, *ṭadikim*. Ultimii sunt dornici să cunoască realitatea și pentru acest scop ei fac tot ce le stă în putință pentru ca visurile lor să-i apropie de ceea ce vor ei. Nu așa sunt cei răi, care sunt foarte deosebiți în aspirațiile lor și ca atare așa sunt și în visurile lor.](#)

Pericopa Mișpatim - Primirea Torei și a celorlalte porunci (mișvoturi) este necondiționată [anul 5784]

„Urcă la Mine pe munte și stai acolo, și îți voi da Tablele de piatră și învățătura și porunca (mișva) pe care le-am scris ca să le predai” (Exod 24:12).

„Toate cele 613 porunci (mișvot) sunt de fapt cele Zece Porunci, iar Rav Saadia a comentat că ele sunt atenționări la toate cele Zece Porunci cu toate cele 613 mișvoturi care le aparțin” (Midraș Raba, Nasa 13:16).

Când Domnul le-a dat Israelului cele Zece Porunci, El a aluzionat la fiecare poruncă mișvoturile care depind de ea, ca nu cumva ca ei să-i spună lui Moise că au primit doar cele Zece Porunci. Când Israel au spus „vom face și vom asculta” (Exod 24:7) ei se referă că au primit atât cele Zece Porunci” cât și cele 613 porunci, inclusiv poruncile „... să faci după tot ceea ce te vor învăța” (Deuteronom 17:11) care includ toate poruncile *derabanan* (din Toraua orală). Rambam ne spune că acestea sunt și toate poruncile la care noi binecuvântăm înaintea fiecăreia „care ne-a

sfințit prin poruncile Tale și ne-ai poruncit [să facem]”. Și unde ne-a poruncit în Tora? Acolo unde scrie „ ... să faci după tot ceea ce te vor învăța” (Deuteronom 17:11). Din toate acestea rezultă: „care ne-a sfințit prin poruncile Tale” aparține la „să ascultăm”, adică la Toraua Orală pe care o ascultăm, de exemplu „ne-ai poruncit să aprindem lumânarea de Hanuca” sau „să citim Meghila”.

Încă un subiect legat de această chestiune este felul în care tratează națiunile lumii aceste porunci. În midrașul „Mechilta derabi Ișmael” este o descriere detaliată cum Domnul le-a propus națiunilor aceste porunci, iar ei au refuzat. Printre altele, noi citim că El a venit la fiii lui Esav (după tradiția evreiască romanii și mai târziu, creștinii), iar ei au întrebat: ce este scris acolo? El le-a răspuns: să nu omori. Ei l-au spus: aceasta am moștenit-o deja de la patriarhii noștri. A venit la fiii lui Ișmael și ei au întrebat: ce este scris acolo? El le-a răspuns: să nu furi. Ei l-au spus: patriarhii noștri ne-au binecuvântat deja cu aceasta. Domnul a venit la Israel: ei l-au spus imediat: vom face și vom asculta – fără întrebări și pretexte. De ce oare celelalte națiuni nu au vrut să accepte aceste porunci, chiar dacă primiseră deja una? Doar ei știau că fiecare poruncă conține încă zeci de porunci pe care le primim mai ales în pericopa Mișpatim.

Poporul evreu nu l-a pus întrebări Domnului când a propus ca ei să primească Toraua, ci l-a zis pe loc: vom face și vom asculta. Rași ne explică la comentariul său din Talmud, tractatul Șabat 88:a despre Psalmi 103:20 „Binecuvântați-L pe Domnul, o îngerii ai săi, tari în putere, care împliniți cuvântul său ca să ascultați de glasul cuvântului său” că cei care împlinesc cuvântul Domnului sunt gata să o facă înainte de a asculta și nu ca ceilalți robi care vor să asculte înainte ca să decidă dacă le pot împlini. Ca nu cumva să se sustragă de la jugul Torei spunând că doar la cele Zece Porunci am spus „vom face și vom asculta”, scrie în Tora: „Îți voi da Tablele de piatră și învățătura și porunca pe care le-am scris ca să le predai” (Exod 24:12) – acestea sunt atât mițvot *deoraita* (poruncile din Tora) cât și mițvot *derabanan* (poruncile din Toraua Orală).

Despre învățătura în ceruri

„Și a intrat Moise în mijlocul norului și a urcat pe munte; și a fost Moise pe munte patruzeci de zile și patruzeci de nopți” (Exod 24:18).

Înțelepții detailează că în cele 40 de zile în care Moise era pe munte, el nu a mâncat și nu a băut, după cum scrie în Deuteronom 9:18, dar nu scrie nicăieri în Tora dacă el a dormit sau nu. În Zohar Hadaș, cap. Teruma scrie: „Moise învăța ziua Tora scrisă, iar noaptea învăța Tora orală, fiindcă noaptea nu este voie de învățat Tora scrisă decât dacă nu ai posibilitatea să înveți Tora orală. Aceasta fiindcă este mai bine să învețe Tora scrisă decât să stea pe degeaba”.

Putem să ne amintim aici de o anecdotă care apare în câteva scrieri. Cineva a fost invitat odată să fie oaspetele unui om avar care nu a vrut să-l invite la masă. El i-a spus oaspetelui: Ce păcat că ai ajuns acum, tocmai am terminat masa și nu ne-a mai rămas nimic, așa că-ți propun să mergi la culcare. Oaspetele a înțeles că stăpânul încă nu a mâncat și îl minte ca să nu-i dea de mâncare. El a început să horcăie dând să cunoască că a adormit. Când stăpânul a auzit zgomotele, s-a dus la soția lui spunându-i: Acum putem mânca – oaspete nu ne va lua din mâncare. În momentul în care au pus pe masă toate bunătățile, oaspetele s-a sculat. Stăpânul nu a avut încotro și l-a chemat la masă. Acesta le-a spus: acum am înțeles ceea ce scrie despre Moșe Rabenu care a fost 40 de zile pe munte și nu a mâncat și nu a băut, dar nu scrie că nu a dormit. De ce oare? Fiindcă este foarte simplu – cineva care nu bea și nu mănâncă nu este în stare să adoarmă de la foamea pe care o simte.

Când Moise a fost în ceruri, el a învățat toată Toraua cu toate noutățile și adăugările care vor fi făcute de înțelepți ai poporul Israel până în vecii vecilor. Pare a fi o minune cum de a reușit Moise să învețe în 40 de zile atât de multă Tora, care umple astăzi bibliotecii întregi.

Însă dacă Domnul Dumnezeu este dascălul și Moșe Rabenu este elevul se poate învăța mult și bine în timp scurt. Să învățăm și noi cât putem și cu cine putem ca să fim demni cel puțin un pic la tot belșugul de cunoștințe care se află în fața noastră.

Pericopa Nițavim-VaYelech - Avertizarea lui Moise: asimilarea duce la idolatrie și la abandonarea legământului cu Domnul [anul 5784]

Cartea Deuteronom conține mai ales discursul de despărțire a lui Moise de poporul Israel. Pericopa Nițavim a fost spusă chiar în ziua dispariției lui, după cum ne învață Rași. Moise vorbește nu numai elitei, ci și poporului de rând – **toți**, după cum citim „Voi stați astăzi cu **toții** în fața Domnului Dumnezeului vostru, conducătorii triburilor voastre, bătrânii voștri și dregătorii voștri, fiecare bărbat din Israel” (Deuteronom 29:10). Puteam presupune că Moise va grăi cu această ocazie doar cuvinte de încurajare și binecuvântări, însă nu așa s-a petrecut. Pe lângă promisiunea de a răsplăti pentru conduită corectă, Moise atrage atenția poporului la asimilare. Chiar din primele versete ale pericopei sunt descrise cele trei etape ale asimilării:

1. Abandonare Torei „Poate există printre voi un bărbat sau o femeie, sau o familie sau un trib, a căror inimă se abate astăzi de a fi cu Domnul, Dumnezeul nostru” (Deuteronom 29:18)
2. Prin drumul idolatriei; „... mergând să slujească dumnezeilor acelor neamuri ... și au mers și au slujit altor dumnezei și li s-au prosternat” (Deuteronom 29: 17 și 26)
3. Abandonare totală a legământului cu Domnul Dumnezeu: „Pentru că au abandonat legământul Domnului, Dumnezeului părinților lor” (Deuteronom 29:25). În mare parte este vorba despre avertizări pe care Moise le-a spus în pericopa Ree: „Dacă fratele tău ... te vor ademeni în secret spunând, hai să mergem să slujim pe alți dumnezei pe care nu i-ai cunoscut nici tu nici părinții tăi dintre dumnezeii popoarelor care sunt în jurul vostru apropiate de tine sau îndepărtate de tine” (Deuteronom 13:6-7).

Așadar, Moise alege ca în discursul său de despărțire să avertizeze poporul evreu, care se află cu un picior în țara făgăduinței asupra adoptării purtării locuitorilor țării. Concluzia este că marea îngrijorare nu vine de la războaiele care vor avea loc cu acești locuitori, ci de la primejdia de asimilare între ei. Toate acestea în ciuda faptului că aceea generație a fost martoră la marile minuni odată cu ieșirea din Egipt, în evenimentul de la Muntele Sinai și din perioada mersului în deșert. Cu toate acestea, ea nu este ocrotită de influențe radicale ale locuitorilor din Canaan asupra lor.

În istorie

De-a lungul istoriei noi cunoaștem nenumărate cazuri de convertire, în primul rând la catolicism, mai puțini la protestanți și ortodocși sau la islam. Unii dintre ei au făcut mult rău poporului evreu exilat. Vom aminti aici câțiva. Primul este în sec. 13 în Franța călugărul franciscan Nicolas Dodin, un evreu extrem de învățat care s-a convertit la catolicism, El a tradus o mare parte a Talmudului și a trimis papei Gregorius IX o „petiție” despre aberațiile din Talmud și jignirile la adresa creștinilor. Rezultatul a fost o dispută la Paris în 1240 despre Talmud între rabini evrei și creștini reprezentați de Dodin. După falsificarea rezultatului au fost arse peste o mie de cărți evreiești, mai ales Talmud. Să nu uităm, toate erau manuscrise, deoarece tiparul încă nu exista. Mai târziu evenimentul s-a repetat și în alte locuri.

Printre autorii manifestului de bază al antisemitismului „Protocoalele înțelepților din Sion” se află și câțiva evrei convertiți. Unul dintre ei este Yaakov Brafman, un evreu rus care s-a convertit pentru a avansa în carieră și a devenit turnător la *Oharna*, serviciul secret țarist. Printre altele, el a publicat în anul 1869 cartea Hakahal (Publicul), care a devenit una din cărțile de bază ale antisemitismului „teoretic”, inclusiv cel românesc ca și cel nazist. Cartea este o falsificare grandioasă a registrelor comunității evreiești din orașul Minsk, Bielorus. Alt convertit evreu antisemit notoriu a fost sârbul Frederick Millingen, cunoscut sub pseudonimul Osman Bey.

Însă au fost și convertiți care fuseseră convertiți de părinți și care s-au lăudat cu originea lor. Cel mai evident este probabil Benjamin Disraeli, prim ministru al Britaniei de două ori, pe care tatăl său l-a convertit când avea 13 ani. În aceeași categorie îl putem adăuga și pe Karl Marx, inițiatorul teoriei comuniste, al cărui părinți evrei s-au convertit înaintea nașterii lui. Unii cercetători susțin că moștenirea lui iudaică se reflectă în viziunea lui morală și în filosofia sa materialistă.

Unii evrei au fost siliți să se convertească. Cele mai cunoscute cazuri sunt miile de evrei din Spania și Portugalia dinaintea exilării din 1492 și al evreilor din Etiopia.

Asimilația în sec. 21

Primul pas a fost „doborârea zidurilor ghetoului” aplicate de Napoleon prin regulile de emancipație ale evreilor stabilite de el. În paralel, mișcarea numită *haskala*, iluminismul, prin care mulți evrei s-au secularizat și au venit în contact cu neevrei au dus la un val de convertiri. De asemenea diferite ideologii sociale noi, ca umanismul, naționalismul și socialismul au contribuit la negarea existenței unei divinități. Iar la sfârșit și înaintarea lumii științifice a declarat conflict credințelor. Poate mai mult ca orice, teoria evoluției a lui Charles Darwin a contribuit la acest proces.

Astăzi, cam jumătate din evreii în lume sunt în primejdie de dispariție, din cauza asimilării intense. [Din păcate, avertizarea lui Moise înaintea dispariției sale, este astăzi mai actuală ca oricând.](#)

Pericopa Noah - Turnul Babel מגדל בבל [anul 5784]

În Geneza 11: 1-9 apare o poveste puțin neobișnuită cunoscută probabil de orice persoană educată cât de cât. Ea pare a fi extrem de simplă, însă la o citire mai aprofundată putem descoperi că nu este așa. Și varietatea comentariilor, de multe ori opuse între ele, ne dezvăluie că lucrurile nu sunt așa de simple cum par a fi. Mai putem adăuga aici și varietatea enormă de traduceri ale unor expresii.

Povestea începe cu descrierea faptelor oamenilor. Toată lumea se află în stare de unificare a limbii și a ideilor lor. Ei încep să hoinărească în lume până își găsesc un loc potrivit pentru așezământul lor, învață să pregătească cărămizi și încep să-și construiască un oraș. Pare a fi o poveste simplă fără nicio intenție rea. De aceea surpriza noastră este mare când în continuare citim că Dumnezeu nu este mulțumit și decide să le strice planurile. Care o fi problema?

Dacă mai dăm o privire și citim mai pătrunzător, observăm de la început că povestea nu este chiar simplă. În primul verset, pe care eu îl traduc „Tot pământul avea o singură limbă și câteva lucruri, chestiuni”. La ultimele cuvinte, în original *devarim ahadim* דברים אחדים, se găsește o gamă întreagă de traduceri printre care: aceleași cuvinte, un scop unic. Eu am tradus câteva lucruri. Bineînțeles și comentariile evreiești din Talmud și până astăzi sunt foarte variate. Este clar că aceste două cuvinte nu sunt înțelese cum trebuie.

În fraza „Când au călătorit din răsărit” iarăși sunt probleme mici de traducere; traducerea „spre răsărit - est” este eronată, deoarece în original scrie „din răsărit”. Întrebarea care se pune este ce înseamnă acest cuvânt *kedem* קדם, răsărit, est? Poate referința nu este la direcția din care veneau, ci la timpul când s-au petrecut evenimentele, deoarece cuvântul poate să însemne și „înainte” în timp sau mai degrabă într-o perioadă de dinainte. O altă posibilitate este că se referă la faptul că ei au venit din orașul Kedem, după cum ne explică Rași. În acest al doilea verset, ca și în primul, noi nu înțelegem sensul cuvintelor focus. De asemenea nu știm care era scopul ieșirii la drum. Poate îndepărtare de la Dumnezeu?

În versetul 3 noi citim despre inventarea cărămizi. Pare a fi un amănunt neînsemnat pe care Toraua să-l amintească într-o frază scurtă. De fapt chestiunea este prezentată într-un verset extrem de lung și detaliat: „Și și-au spus unul altuia: Haideti să facem cărămizi și să le ardem în foc. Și cărămida le-a servit drept piatră, iar smoala le-a servit drept mortar”. Această primă parte a versetului continuă descrierea faptelor oamenilor: ei vor să-și construiască un oraș permanent și să înceteze să fie nomazi. Chiar și construirea unui turn cu vârful în ceruri pare a fi un lucru trivial, după cum ne spune marele înțelept Radak (David Kimhi, sudul Franței sec. 12) că intenția lor era să supravegheze turmele și cirezile.

Partea a doua a versetului ne spune cauza construirii orașului și a turnului, în fond două cauze:

1. Să ne facem un nume
2. Să nu fim împrăștiați pe fața întregului pământ

Expresia „să ne facem un nume” este opac. Ea apare de cam 10 ori în Tanach, întotdeauna în sensul de a deveni renumit, a deveni faimos. Câteva exemple: „Îți voi face un nume mare, ca numele celor mari de pe pământ” (2Samuel 7:9); „David s-a întors făcându-și un nume” (2Samuel 8:13); „Ca să-ți faci un nume pentru tine însuși” (Ieremia 32:20); „Și care ți-ai făcut un nume” (Daniel 9:15, Neemia 9:10) și așa mai departe. Însă problema se agravează dacă ne gândim că acest cuvânt „nume”, în ebraică *sem* שם, mai are o semnificație fiind unul din

numele lui Dumnezeu, folosit foarte des și astăzi. Vecinătatea dintre această expresie și expresia „Un turn cu vârful în ceruri”, în care „ceruri” în ebraică *šamyim* שמים, seamănă cu *šem*. De aici putem deduce că ei au vrut să-și facă un nume prin urcare în ceruri. Cu alte cuvinte nu numai că ei se revoltă contra lui Dumnezeu, ci vor chiar să ajungă și să-L înlocuiască.

Așa putem înțelege cum o poveste inocentă de dezvoltare personală se transformă într-o rebeliune contra lui Dumnezeu. Acest turn atât de banal devine în continuare o expunere a trufiei omenești care aduce la o răzvrătire contra Domnului. Marele profet Isaia le-a descris mai bine ca oricine: „Ochii trufași ai omului pământean vor fi înjosiți și îngâmfarea oamenilor se va pleca. Numai Dumnezeu va fi înălțat în ziua aceea” (Isaia 2:11).

Această concluzie se consolidează la citirea poveștii lui Avraham din pericopa următoare. El primește o poruncă de la Dumnezeu, iar el îl cheamă pe nume: „Și a construit acolo un altar Dumnezeului și L-a chemat pe Dumnezeu pe nume” (Geneza 12:8). Avraham este o anti-teză la acești oameni care au ridicat turnul. Rezultatul a fost că acești constructori au rămas anonimi în istorie pe când lui Avraham i se promite „îți voi mări numele și vei fi binecuvântare” (Geneza 12:2).

A doua cauză „Să nu fim împrăștiați pe fața întregului pământ” ne arată dorința oamenilor de a înfrunta evenimentele viitoare și de aceea ei caută să fie uniți, să înceteze să se îndepărteze unul de celălalt. Această unire se dovedește prin două cuvinte: „întregul pământ” și „limbă”. Aceste două noțiuni sunt componente inevitabile ale uniri unui popor. Toată lumea avea o singură limbă și au avut intenția de a se așeza într-un singur loc. Însă Dumnezeu nu a acceptat ideea aceasta de unificare și în primul rând a diferențiat limbile. El i-a împrăștiat pe oameni în locuri diferite și îndepărtate. După comentariile înțelepților, Dumnezeu tindea ca oamenii să umple lumea cu prezența lor după cum poruncise „Fiți roditori și înmulțiți-vă și umpleți pământul” (Geneza 1:28). Teama oamenilor era că prea mare înmulțire să nu aducă la alte probleme și nenorociri, pe care le trăim astăzi.

Hazal, înțelepții din Talmud au explicat acele expresii obscure de la începutul episodului ca o revoltă contra lui Dumnezeu. Omenirea a trecut potopul, însă în loc să înțeleagă că acesta este o pedeapsă cerească din cauza răutăților făcute de ei și în loc să-și îndrepte comportamentul, ei au deslușit nenorocirea ca o „catastrofă naturală”.

Riposta Domnului

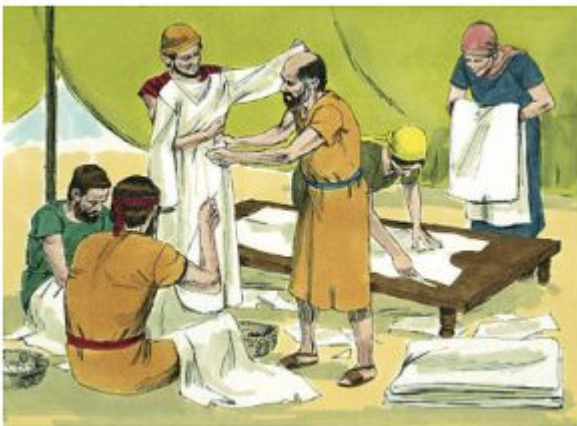
Partea a doua a poveștii vorbește despre riposta Domnului față de construirea turnului. Scrie că „Domnul a coborât să vadă orașul și turnul”. Această coborâre a lui Dumnezeu poate fi văzută ca o contră la dorința oamenilor de a se urca în ceruri. Dar observarea coborârilor Domnului din alte locuri în Tanach vestește că aceasta este o intervenție în ciclul lumii, o schimbare în conducerea divină, adică trecere de la o conducere naturală la una miraculoasă.

Domnul spune în versetul 6 că încurcarea limbilor nu este o pedeapsă pentru trecut, ci o grijă pentru viitor. El spune că miezul problemei se află în tendința de a se unifica, care i-a adus la construirea turnului. Altă posibilitate este că această construcție este doar începutul și s-ar putea să treacă la fapte mai grave. Așa se poate înțelege întrebarea de la sfârșitul acestui verset „Și acum, să nu le fie deci zădărnicit tot ceea ce își propun să facă?”. Puterea unirii care este pe de o parte o putere pozitivă, poate fi folosită de oameni rău, prin scoaterea lui Dumnezeu, adică o rebeliune contra domniei lui Dumnezeu. [Oamenii trebuie să știe că ei nu pot face orice, că puterea lor este limitată. Întotdeauna vor fi fapte care nu sunt sub controlul lor din care reiese superioritatea Domnului.](#)

Povestea Turnului Babel încheie porțiunea de Bereșit – Geneză și începe porțiunea de Avot – Strămoși. După descompunerea popoarelor s-a anulat situația în care toată omenirea era condusă de un singur Dumnezeu. Aici a apărut necesitatea alegerii unui popor care să dețină o comunicare directă cu Domnul. Acesta este rolul poporului lui Dumnezeu care-L cheamă pe Domnul pe nume.

[Chemarea lui Avraham pe Domnul au fost mai târziu rădăcinile chemării Domnului făcută de poporul evreu de-a lungul miilor de ani.](#)

Pericopa Pekudei - Despre încrederea poporului și încălcarea încrederii poporului [anul 5784]

Pericopa noastră începe cu un prim raport public din Tora, poate primul din istoria mondială. Motivul raportului este terminarea construirii Tabernacolului, care este primul proiect național al poporului evreu în perioada deșertului. Finanțarea acestui proiect național s-a făcut prin „colectare comună” și prin donații personale făcute de popor. Moise a declarat strângerea donațiilor și a îmbinat sursa ei cu o poruncă divină: „Moise a spus întregii obști a copiilor lui Israel astfel, acesta este lucrul pe care l-a poruncit Domnul spunând” (Exod 35:4). După această introducere în care poporul este informat că aceasta este inițiativa Domnului și nu un proiect particular al lui Moise. După aceea Toraua continuă: „Luați din ceea ce aveți o donație pentru Domnul. Oricine pe care îl îndeamnă inima să aducă donația Domnului ...”, iar aici vine o detaliere a ceea ce este necesar la Tabernacol; metale: aur, argint și aramă, țesuturi și pietre prețioase (Exod 35:5-10).

Fiii lui Israel se alătură acestui proiect național, iar colectarea comună reușește, după cum scrie: „Au venit bărbații împreună cu femeile, oricine pe care îl inspirase inima” (Exod 35:22) și în continuare: „Orice bărbat și femeie a căror inimă i-a îndemnat să aducă pentru toată munca pe care Domnul a poruncit prin Moise să fie făcută. Copiii lui Israel au adus o ofrandă de bunăvoie pentru Domnul” (Exod 35:29).

Pericopa începe cu versetul următor: „Acestea sunt socotelile Tabernacolului, Tabernacolul Mărturie, care au fost făcute după porunca lui Moise, munca leviților fiind dată în seama lui Itamar, fiul preotului Aaron” (Exod 38:21). Midrașul despre acest verset începe cu un principiu de bază care se învață într-un verset din cartea Proverbe 28:20: „Omul de încredere este mult binecuvântat, dar [dacă] aleargă după bogății nu va fi curățat (nevinovat)”. Acest verset este temelia principiului din Midraș Raba, Șmot Raba 51:1: „Rabi Tanhuma Bar Aba spune: omul de încredere este mult binecuvântat - Domnul Dumnezeu aduce peste ei binecuvântări, [pe când] cel care aleargă după bogății nu va fi cruțat”.

Din comentariile și explicațiile marilor înțelepți noi deslușim mai bine acest principiu: omul care acționează „cu credință” este demn la binecuvântări, pe când cel care este lipsit de credință și acționează prin înșelătorie este potrivit pedepsei.

Moise, care era gestionarul adunării donațiilor la care a-au alăturat toți fiii lui Israel, a stârnit suspiciuni la o parte din popor, după cum ni se povestește în midrașul Șmot Raba: „Tot ce s-a făcut la construirea Tabernacolului a fost după instrucțiunile lui Moise. El le-a spus: veniți iar eu vă voi face socoteala. Apoi a adăugat „Acestea sunt socotelile Tabernacolului”, așa și așa a ieșit socoteala ... atunci toți s-au limpezit în legătură cu socoteala ... De ce le-a făcut Moise socoteala? Deoarece el a auzit un zvon nebun murmurat în spatele său în care șușoteau: Uitați cum își unge Moise spatele și gâtul. Iar altul spune: tu care ți-ai luat sarcina să conduci construirea Tabernacolului, cum de cauți să te îmbogățești? În momentul în care Moise a auzit toate acestea le-a spus: când se va termina construcția vă voi face socoteala și așa a făcut „Acestea sunt socotelile Tabernacolului”.

Midrașul Yalkut Șimoni mai adaugă la aceste zvonuri: „Mai spuneau, tu mănânci de la evrei, tu bei de la evrei, tot ce ai este de la evrei”.

Chiar și în dreptul modern, abuz de încredere sau abuz de putere sau în serviciu sunt acuzații grave aduse unor demnitari ai statului care au păcătuțit. Însă ele provin de la dreptul biblic pe care îl vom prezenta în continuare.

Despre „încredere” în Tanach (Vechiul Testament)

Domnul Însuși grăiește despre rolul de conducător al lui Moise și al acțiunilor sale făcute cu loialitatea față de sarcina sa: „Dar cu slujitorul Meu Moise nu-i așa. În toată casa Mea el este de încredere” (Numei 12:7). Midrașul Șmot Raba spune în legătură cu acest verset: „Omul de încredere este Moise fiindcă el este fidelul lui Dumnezeu și tot ce le porunca lor era binecuvântat. Aceasta s-a întâmplat când un levit (Korah - Core) a cerut preoția cea mare, iar sfârșitul lui a fost că „pământul și-a deschis gura” (Numei 16:32). Altceva. Moise este omul de încredere, fiindcă de obicei numim pe oarecare responsabil pe finanțe doar dacă ei sunt câte doi. Iar cu toate că Moise a fost el singur trezorierul, el i-a chemat pe ceilalți și a făcut socotelile în fața lor și despre aceasta s-a spus „Acestea sunt socotelile Tabernacolului ... care au fost făcute după porunca lui Moise” de Moise cu mâinile lui Itamar”.

Fidelitatea despre care este vorba în acest midraș se referă între altele și la fidelitatea unei persoane publice în ceea ce privește banii, adică nu profită de poziția înaltă ca să facă abuz de încredere sau abuz de putere. Astfel, noi citim despre regele Iehoșafat - Iosafat care a vrut să colecteze bani pentru reparațiile în Templu „Nu le ceream socoteală oamenilor în mâna cărora puneau banii ca să-i dea lucrătorilor fiindcă munceau cu fidelitate” (2Regi 12:15).

Încrederea biblică nu se referă doar la chestii de bani, ci la orice gestionare a finanțelor publice cu fidelitate. Cuvântul „încredere” poate fi găsit și în sens de „dreptate”. Așa de exemplu în Psalmi: „El va judeca lumea cu dreptate și popoarele cu fidelitatea sa (96:13); iar în Proverbi „Cel ce vorbește cu fidelitate, spune ce este drept” (12:17).

„Fidelitate” se poate găsi și în sens de „integritate”. Așa de exemplu regele Iehoșafat - Iosafat poruncește judecătorilor: „Și le-a dat poruncă spunând: Lucrați în teamă de Domnul, cu fidelitate și cu o inimă întreagă” (2Cronici 19:9). Comentariul „Mețudat David” (Cehia, sec.17) adaugă „Așa să faceți în judecată”.

În ciuda acestora, complexitatea omului îl călăuzește la situații în care aproape că nu găsim pe cineva la care nu se ascund unele fapte cu un pic de „încălcare a încrederii”. Așa de exemplu ne spune regele David în Psalmi: „Pentru că cel loial a pierit, pentru că cei fideli au dispărut dintre fiii oamenilor” (12:1). Regele Solomon ne spune în Proverbe: „Oameni de încredere cine mai găsește” (20:6). Cu alte cuvinte, aproape că nu se găsește așa o persoană. În fiecare dintre noi se ascunde ceva care îl îndepărtează de la definiția de „om al încrederii” în sensul absolut al cuvântului. Și poate că ar fi bine să ne adaptăm la gândirea că „încrederea” este domeniul exclusiv al Domnului Dumnezeu, după cum remarcă Moise: „Dumnezeu al credinței și fără prihană, drept și corect este El” (Deuteronom 32:4).

Pericopa Ree - Interdicția de a mânca (cu) sânge [anul 5784]

„Doar sângele să nu-l mâncați; pe pământ să-l verși precum apa ... Doar fii tare și nu mânca sângele, căci sângele este sufletul (viața) și să nu mânânci viața împreună cu carnea. Să nu-l mânânci, pe pământ să-l verși precum apa” (Deuteronom 12:16, 23-24).

Una din interdicțiile de mâncare cele mai grave este mâncatul sângelui, iar pedeapsa pentru acest păcat este moartea „Oricine mănâncă orice sânge - acel suflet va fi nimic din poporul său” (Levitic 7:27).

Vom încerca să explicăm de ce Toraua întărește interdicția de a mânca sânge dublând-o și chiar triplând-o. Doar și fără aceasta omul se scârbește să mănânce sânge.

Rași a sesizat această problemă și aduce un midraș: „Rabi Șimon Ben Azai spune: scriptura vine să ne învețe și să ne atenționeze cât trebuie să ne străduim să îndeplinim mișvoturile (poruncile). Dacă trebuie să fii atent și să te ferești de a mânca sânge, care scârbește pe oricine, cu atât mai mult să te ferești la toate celelalte porunci cum ar fi carne din viețuitoare de care mulți au poftă sau furtul sau incestul la care mulți râvnesc”.

De la Rași noi învățăm cât de importantă este abținerea de la vicii și cât de mare este răsplata pentru cei care se abțin. Răsplata vine și la cei care țin poruncile „ușoare”, cum este mâncatul sângelui și cu atât mai mare este pentru cei care se abțin de la viciile mai dorite ca furtul și incestul. Vom aduce una din poveștile din Talmud despre Yalta, soția lui Rabi Nahman și fiica șefului „Gola” (exilul, diaspora), care era o femeie extrem de învățată. (Articolul „Femei deosebite în scripturile evreiești - Yalta, cea mai înverșunată feministă din Talmud” l-am publicat anul trecut 2023).

Yalta a fost foarte bine educată de tatăl ei, așa că s-a amestecat și în probleme de *halacha* (reguli religioase evreiești). Povestea apare în Talmud, tractatul Hulin 109:b și se referă la mișnaua care se ocupă cu interdicția de a mânca carne și lapte împreună. Yalta susține că în Tora, față de fiecare interdicție este și o permisiune. Ea dă multe exemple, printre care că este interzis de a mânca sânge, dar este permis ficatul. În continuare ea îi cere soțului, Rabi Nahman ca easă mănânce carne cu lapte. El, ca să-i facă plăcere, ordonă să i se aducă sfârc de vacă, care este foarte controversat dacă este permis sau nu. În principiu, dacă este prăjit în întregime este interzis, iar dacă este gătit tăiat este permis. Rași spune că Rabi Nahman a făcut un compromis și i-a dat unul prăjit întreg ca ea să simtă gustul. Aceste provocări pe marginile regulilor este caracteristică Yaltei.

Aici trebuie să întrebăm de ce oare aduce Talmudul această poveste. De ce Rav Nahman i-a împlinit dorința? Doar

el nu a făcut-o ca să-i împlinească dorințele. Vom explica cu ajutorul lui Rași care aduce din midrașul de halacha Safra: Ca nu cumva să nu spună cineva că nu poate mânca porc fiindcă este pentru el dezgustător. Să spună că se poate mânca, însă Toraua interzice. La fel și Yalta spune, cum mă pot abține de la ceva ce nu-i cunosc gustul. De aceea a vrut să guste carne cu lapte ca să împlinească porunca.

Oricine trebuie să împlinească poruncile și să evite păcatele doar pentru că așa a poruncit Domnul Dumnezeu și nu pentru tot felul de idei, cum ar fi ca el să împlinească o poruncă fiindcă el o înțelege, este de acord cu ea sau există un păcat de care el vrea să se debaraseze.

La acest punct Talmudul lungeste vorba ca să ne învețe că poruncile Toraei trebuie împlinite așa cum s-au dat acolo, fără nicio cerere sau dorință de a fi explicate. Din această cauză a prelungit Toraua lucrurile despre interdicția sângelui ca să sublinieze că ne este interzis să mâncăm sânge nu pentru că este dezgustător, ci pentru că Toraua ne-a poruncit.

Unii comentatori mai au încă o explicație pentru acest exces de interdicții de a mânca sânge. Egiptenii, imediat după ce jertfeau o vacă obișnuiau să-i bea sângele crezând că are atribuții de vindecare. Multe popoare mănâncă și astăzi carnea îmbibată în propriul sânge.

Pericopa Șlah Lecha - Atenție la respectarea Șabatului [anul 5784]

„Copiii lui Israel erau în deșert și au găsit un om care aduna lemne în ziua de Șabat. Cei care l-au găsit adunând lemne l-au adus la Moise și la Aaron și la întreaga adunare. Și l-au pus sub pază, căci nu era elucidat ce trebuie să-i facă. Și Domnul i-a spus lui Moise, omul să fie negreșit omorât, toată adunarea să îl ucidă cu pietre în afara taberei. Și toată adunarea l-a scos în afara taberei și l-au ucis cu pietre și a murit, precum îl poruncise Domnul lui Moise” (Numeri 15:32-36).

În Talmud tractatul Sanhedrin 41:a scrie: „Cei care l-au găsit, l-au avertizat, însă el nu a încetat să adune, cu toate că l-au văzut și avertizat”. La acestea adaugă Rași: „Deoarece nu s-a elucidat ce o să-i facă – nu știau în ce fel va muri, însă știau că profanatorul Șabatului cu siguranță va fi omorât”.

Din povestea adunătorului de lemne în Șabat noi învățăm despre avantajul uriaș al Șabatului și despre felul în care judecătorii Israelului trebuie să se comporte în legătură cu hotărâri definitive despre oameni.

În legătură cu acest lucru, vom prezenta aici ideile marelui traducător al Tanachului din ebraică în aramaică, Ionatan Ben Uziel (Israel, sec. 1 e.n.):

„Când erau copiii lui Israel în deșert, au auzit de porunca (mițva) de Șabat, Un om din Casa lui Iosef și-a spus, Mă voi duce să „smulg” din copaci (după explicația înțeleptului, acesta nu ar fi același care a mers să adune lemne în ziua de Șabat). Martorii (observatorii) l-au văzut și i-au povestit lui Moise. Iar acesta a cerut Tora de la Domnul, adică învățătură ce să facă (după care lege să-l condamne). În felul acesta pedeapsa se va afla de toată Casa lui Israel. Martorii l-au găsit pe acest om, când el sfâșia și smulgea copacii de Șabat și l-au jertfit după ce l-au avertizat, însă el continua să smulgă. Acesta este unul din cele patru soiuri de judecată pe care le ținea Moise, în procese fiscale era rapid, iar în procese civile administrative era blând și cumpătat. În amândouă el spunea câteodată „n-am auzit”, ca să-i învețe pe viitorii căpetenii din Sanhedrin să fie în procese fiscale rapizi, pe când în procese administrative să fie blânzi și cumpătați. De aceea l-au băgat înainte [pe adunător] la închisoare fiindcă nu era clar în ce fel de proces va fi judecat”.

După câte învățăm de la înțeleptul Ionatan, adunătorul a făcut-o doar „pe degeaba”; el avea intenția să-i învețe pe evrei gravitatea profanării Șabatului. Această idee se află și în midrașul din Tosefta că adunătorul a făcut-o „pe degeaba”, ca să arate cât de importantă este păstrarea Șabatului.

Această explicație poate să elucideze diferența între pedeapsa adunătorului, pe care „l-au ucis cu pietre și a murit” (Numeri 15:36) – „pietre” la plural și pedeapsa hulitorului, despre care scrie „și l-au ucis cu piatră” (Levitic 24:23) – la singular. (În toate traducerile în limba română pe care le-am văzut traducerea este la plural – probabil deoarece nu s-a înțeles semnificația diferenței gramaticale „minore”). Cauza la această diferență este că în ceea ce-l privește pe adunător nu era o părere unică la poporul evreu despre pedeapsa care i se cuvenea: unii spuneau că i se cuvine o pedeapsă, iar alții credeau că nu trebuie pedepsit deloc, fiindcă el a făcut „pe degeaba”. De aceea scrie „pietre” la plural, deoarece fiecare avea o altă părere. Spre deosebire de hulitor, despre care pedeapsa era acceptată de toți – de aceea este scris „piatră” la singular/

În ciuda faptului că acest caz este singurul din istorie cunoscut în care cineva a fost executat fiindcă nu a respectat Șabatul, este important să înțelegem că respectarea Șabatului este una din regulile de bază ale iudaismului și încă câteva reguli de bază, cum ar fi ținerea cașrut-ului și menținerea sărbătorilor și a posturilor, alcătuiesc baza și esența existenței evreiești a oricărui evreu, fără de care noi nu ne deosebim deloc de alte credințe.

Pericopa Șmini - „Vin sau băutură tare să nu beți” (Levitic 10:9). Beția în tradiția evreiască [anul 5784]

Preoții la munca lor în Templu și dascălii de halacha (legi evreiești)

Preoților le-a fost interzis să bea vin sau băutură tare în timpul muncii în Templu: „Vin sau băutură tare să nu beți, nici tu și nici fiii tăi împreună cu tine, atunci când veniți la Cortul Întâlnirii ca să nu muriți - lege veșnică, peste generațiile voastre, ca să deosebiți între sfânt și profan și între necurat și curat și să predați copiilor lui Israel toate legile pe care Domnul li le-a vorbit prin Moise” (Levitic 10:9-11).

O băutură îmbelșugată care se termină cu beție poate să tulbure capacitatea de cugetare și conducere, puțința de a deosebi între sfânt și profan. Preotul este obligat de asemenea să-i învețe pe fiii lui Israel Tora și legile, iar cel care este beat, care este confuz nu poate să-i învețe cum este de dorit. Această interdicție se referă și la păcatul lui Nadav și Avihu și vine să anuleze posibilitatea de a lucra în Templu în stare de extaz și euforie. Munca pentru Dumnezeu, mai ales în Templu, trebuie efectuată cu mare emoție, dar fără să tăiem legătura cu realitatea și să păstrăm competența de a preda.

Din această cauză, preotul care a băut vin și s-a îmbătat și a lucrat în Templu, este osândit la moarte prin mâinile cerurilor și munca lui nu este acceptată. Dacă s-a îmbătat de la alte băuturi, el este condamnat la biciuală, iar munca lui este acceptată (Rambam, Biat HaMikdaș „Venirea Templului” 1:1-2).

Interdicția de a bea vin se referă la preoții care lucrează în Templu, însă ea este valabilă pentru oricine este merit să conducă sau să predea lecții. Rambam decide astfel (Biat HaMikdaș cap. 3): „Așa cum îi este interzis preotului să intre în Templu în stare de ebrietate, la fel este interzis oricărei persoane, fie cohen (preot), fie israel, adică indiferent de rang, să predea când este beat. Chiar dacă a mâncat curmale sau a băut lapte și are mintea tulburată să nu predea, că scrie „și să predați copiilor lui Israel” (Levitic 10:11).

„Omul poate greși din întâmplare sau intenționat, poate să fie treaz sau adormit sau beat...”

Înțelepții discută mult care trebuie să fie sentința cuiva care a omorât pe cineva fiind în stare de beție sau sub influența drogurilor. În Talmud ni se spune: „Un om beat va avea soarta care-l așteaptă oricum; dacă infracțiunea este cu pedeapsă de moarte - va fi omorât, dacă este cu biciuală - va fi biciuit. El este considerat la fel ca un om treaz, doar că este scutit de rugăciune. Rabi Hanina spune: toate acestea dacă nu a ajuns nivelul de beție a lui Lot (care nu știa că se culcă cu fetele lui); dacă a ajuns la beția lui Lot - este scutit de toate” (Talmud, tractatul Eruvin 65:a).

Bineînțeles că sunt înțelepți care nu sunt de acord cu această idee. Ei discută un eveniment, o nuntă în care cineva aruncă o bucată de sticlă pe perete și un ciob sare și lovește pe cineva la un ochi, iar acesta orbește. Ei spun că cineva care este beat criță este scutit în chestii de afaceri, dar în probleme de daune el nu este scutit. Și Rambam (Hilhot Hovel umazik 1:11) scrie: „Omul poate greși din întâmplare sau intenționat, poate să fie treaz sau adormit sau beat - dacă și-a lovit semenul sau i-a dăunat cu bani semenului său - va plăti cu cel mai frumos din proprietățile sale”.

Opinia de bază a acestor înțelepți este că omul beat răspunde penal pentru faptele săvârșite, adică deține responsabilitate penală, fiindcă el însuși a hotărât să bea și s-a băgat în pacostea aceasta. Putem compara acestea cu legile moderne privind condusul mașinilor în stare de ebrietate sau drogare, care seamănă și sunt în aceeași ordine de idei.

Ei mai explică că aceea scutire de care am scris mai sus este doar o scutire din ceruri, însă daunele „pământestești” sunt pedepsite fără nicio scuză.

Înțelepții din Talmud și învățătorii de morală ne avertizează și insistă să înlătore băutul până la beție și de asemenea consumul de droguri. Unul din multele spuse în surse despre această temă găsim în midrașul BeMidbar Raba 10:2: „Nu te uita la vin că se va înroși, iar când îți va arunca privirile în pahar, va merge drept (în unele traduceri în limba română: îi va aluneca ușor [pe gât])” (Proverbi 23:31). De ce duhul cel sfânt a avertizat omul să nu bea vin? „când se va înroși” fiindcă sfârșitul este sânge; el va săvârși o infracțiune a cărei pedeapsă este moartea; „când se va înroși”, că omul va tânji la sângele de menstruație sau la cel de gonoreea. Altceva: „va merge drept”, adică va merge drept spre infracțiuni și le aplică în zadar”.

Viața este menită să fie plină de semnificație și de miez pozitiv și nu de evadare din ele printr-o stare de tulburare a simțurilor, care îl pot aduce pe beat sau drogat la fapte rele și urâte de tot. „Beția este una din faptele omului rău, după alegerea lui” (Rambam, More Nevuhim [Călăuza șovăielnicilor] 3:8).

Pericopa Şmot - Cadrul istoric al exilului din Egipt [anul 5784]

De data aceasta, spre deosebire de obișnuința noastră, vom privi unele evenimente din această pericopă prin prisma arheologiei și a istoriei.

Exilul din Egipt începe odată cu vânzarea lui Iosef ca sclav în Egipt. După 13 ani de robie și închisoare, Iosef urcă pe treptele conducerii țării și devine adjunctul Faraonului, conducătorul imperiului: „Faraon i-a spus lui Iosef: Uite, te-am pus peste toată țara Egiptului” (Geneza 41:41); „Tu vei fi peste casa mea și [numai] prin cuvântul tău va fi condus tot poporul meu, doar prin tron voi fi mai mare decât tine” (versetul 40).

Povestea urcării fulgerătoare a lui Iosef de la un rob evreu în închisoare la adjunctul regelui Egiptului pare la prima vedere bizară. Nu există niciun suveran lucid și rațional care să fi făcut o asemenea numire de la un rob care fusese în închisoare o perioadă lungă la guvernarea statului doar pentru că a deslușit un vis. Ciudățenia devine și mai mare dacă ne gândim că Iosef era semit, după cum el însuși mărturisește „am fost răpit din țara evreilor” (Geneza 40:15), iar egiptenii s-au comportat față de semiți ca străini, chiar dușmani.

De asemenea continuarea poveștii pare stranie. În urma lui Iosef vine în Egipt toată familia lui Iacov. Faraonul îi primește cu bucurie și le acordă un teritoriu aparte – Ereț Goșen וַיַּאֲמַר כֹּהֵן כֹּהֵן עֹרֵי הַיָּם ca să stea acolo: „Faraon i-a spus lui Iosef astfel, tatăl tău și frații tăi au venit la tine. Țara Egiptului ți-e înainte: în cea mai bună [parte] a țării să-i așezi pe tatăl tău și pe frații tăi; să se așeze în ținutul Goșen. Și dacă știi printre ei oameni destoinici, pune-i mai mari peste turmele mele” (Geneza 47:5-6). Care o fi cauza acestui entuziasm legat de un grup de semiți, care erau de obicei întâmpinați în Egipt cu suspiciune și câte odată cu ostilitate.

La fel de ciudată este și întorsătura care se petrece la începutul cărții Exod, după o perioadă de colaborare între egipteni și israeliți, se urcă pe tron în Egipt un rege nou, care „nu-l cunoștea pe Iosef” (Exod 1:8). Ce înseamnă această ignorare? Doar egiptenii sunt cunoscuți din timpuri antice ca specialiști în documentarea istoriei. Noi avem dovezi din nenumărate documente autentice și descoperiri arheologice. Mai bizară este schimbarea bruscă de conduită a Faraonului și a egiptenilor față de evrei, de la legături strânse de colaborare la oprimare, umilință, sclavie și până la urmă chiar și anihilare. Care era interesul egiptenilor în această subjugare a evreilor „cu muncă grea, la mortar și la cărămizi și la toată munca de pe câmp; toată munca lor cu care i-au muncit era de-o asprime zdrobitoare” (Exod 1:14)?

Acestea sunt doar întrebările cele mari, însă mai sunt zeci de întrebări istorice la care comentatorilor le este greu

să răspundă.

Este evident că arheologia egipteană dă răspunsuri clare la toate aceste întrebări. Cadrul poveștilor din Tora la cele două părți ale ele – conducerea lui Iosef pe de o parte și sclavia și distrugerea pe de altă parte este stăpânirea Egiptului de către așa numiții Hyksos și alungarea lor realizată de faraonul Ahmose I, cel care a înființat dinastia a 18, din care au făcut parte și renumiții faraoni Tutankhamon și Nefertiti. În anul 1720 î.e.n. triburi semitice din Mesopotamia au invadat Egiptul și au stăpânit-o de-a lungul a aproximativ 150 de ani. Este pentru prima oară când Egiptul este condus de străini. Aceste triburi au fost numite de egipteni „Hyksos”, care înseamnă în limba egipteană „conducători străini”, fiind forma grecească a cuvântului. Ei au reușit să cucerească uriașa țară datorită armelor lor noi și performante – calul și carele, cu care ei au devenit una din cele mai solide puteri din Orient. Ei și-au stabilit capitala în delta Nilului, în orașul Avaris, cunoscută din Tora ca Țoan צוֹן (Numeri 13:22) . Ei stăpâneau atât Ereț Israel cât și Siria. În Egipt perioada lor este considerată una de decădere și oprinare. Ei au înlăturat din conducere toată elita egipteană veche și au suprimat cu violență orice încercare de revoltă.

Istoricul evreu Josephus Flavius (sec. 1 e.n.), în cartea sa „Contra lui Apion” citează un istoric grec de origină egipteană, Manetho: „Deodată au venit din răsărit oameni fără nume, s-au întărit și s-au năpustit peste noi. Ei au cucerit Egiptul, i-au prins pe conducătorii țării, au incendiat orașe cu cruzime, templele zeilor le-au făcut praf și pe locuitori i-au maltratată cu dușmănie”. El prezintă aici o etimologie a cuvântului Hyksos fiind legată de cuvântul egiptean pentru „cioban”, însă ea este astăzi exclusă de egiptologi. Noi o vom ignora.

Urcarea bruscă a lui Iosef semitul la putere și integrarea israeliților „evrei” în administrația egipteană s-au petrecut în prima jumătate a stăpânirii Hyksosilor asupra Egiptului.

După Tora și Hazal (înțelepți) putem aprecia începutul conducerii lui Iosef și coborârea fiilor lui Israel în Egipt ca anul 1655 î.e.n., după un calcul pe care nu-l vom prezenta aici. Anul 1664 a fost anul mării urcări la putere a lui Iosef. În acest an „conducătorii străini” se aflau într-o etapă de stabilizare încurajând grupuri de semiți și hurim să imigreze ca să întărească cuceririle și temeliile demografice. Așa este primită cu brațele deschise familia lui Iacov și așa se integrează la vârful conducerii Hyksos un rob evreu care și-a dovedit capacitățile uriașe și devotamentul fără margini la tradiția strămoșilor săi semitici.

Însă noi învățăm din documente egiptene că această idilă nu a ținut la nesfârșit. După 150 de ani, un prinț egiptean pe nume Ahmose I a reușit să organizeze o revoltă și să alunge invadatorii de pe pământul egiptean. Armata Hyksos s-a retras din Egipt și s-a așezat în sudul Israelului, în Neghev. Însă Ahmose cu armata lui i-au urmărit 3 ani până când au fost goniți din țară. Ahmose I este întemeietorul celei de a 18 dinastii și restauratorul gloriei Egiptului. Însă în Egipt a rămas o populație semitică mare pe care Hyksos i-a încurajat să imigreze, iar printre ei și fiii lui Israel. Astfel nu trebuie să ne mirăm că elita conducătoare s-a transformat într-o populație suspectă și umilită. Noul rege care „nu-l știa pe Iosef” este așadar Ahmose I, care i-a cunoscut foarte bine pe Iosef și pe israeliți, dar s-a răzbunat pe ei cu cruzime și umilință pentru tot ce au făcut înainte, când erau o conducere străină.

În urma traumei invaziei străinilor din Mesopotamia, regii dinastiei a 18 au hotărât să fortifice granița de est a Egiptului cu un zid foarte înalt și o serie de orașe de graniță. Rămășițe din acest zid au fost descoperite pe partea de nord-vest al peninsulei Sinai. În Tora acest zid este numit „Șurul Egiptului” שׁוֹר מִצְרַיִם (Geneza 25:18). Din pricina zidului zona se numește „deșertul Șur” (Exod 15:22). Pentru îndeplinirea uriașului proiect, demnitarii egipteni au hotărât să nu alunge populația semitică străină, inclusiv israeliții, ci să-i folosească ca robi la construirea zidului și a orașelor. Acestea sunt „orașele grânar” עָרֵי מִקְנֹת (Exod 1:11) pe care le-au construit fiii lui Israel în perioada robiei în Egipt. După cronologia egipteană, expulzarea hyksosilor a avut loc în anul 1570 î.e.n., cam 125 de ani înaintea alungării israeliților din Egipt. Exilul Egiptului – galut Mițraim גְלוּת מִצְרַיִם se împarte în două părți: 85 de ani de integrare în conducerea Hyksos (din 1655 până pe 1570) și 125 de ani de robie și oprinare (din 1570 până în 1445). Sfârșitul perioadei de robie și exploatare și trecerea la perioada de omor și anihilare „Orice fiu care se va naște, să-l aruncați în Nil” (Exod 1:22) s-a petrecut probabil odată cu terminarea stagiului principal al construirii fortificațiilor uriașe. Egiptenii nu mai aveau nevoie de atât de mulți muncitori, iar populația semitică care rămăsese era o primejdie de securitate națională în caz de o altă invazie: „și dacă se va isca un război, să se alătore și ei

dușmanilor noștri și să lupta împotriva noastră” (Exod 1:10). Așa că este mult mai rațional economic și militar să privim mijloacele extreme și barbare de care egiptenii s-au folosit, cu toate că sunt inacceptabile.

Perioada conducerii Hyksos și pe urmă rebeliunea lui Ahmose I ca și politica regilor dinastiei al 18, sunt cadrul istoric și se potrivesc perfect cu descrierea evenimentelor din Tora din cele două perioade. Fără acest cadru, povestea rămâne bizară și ciudată, cu o grămadă de întrebări fără răspuns.

Pericopa Tazria - „Viața și moartea sunt în mâinile limbii” (Proverbe 18:21) - Calomnia se pedepsește cu lepră [anul 5784]

Pericopa Tazria conține o preocupare intensă a plăgi de lepră. Când mai exista Templul, cineva care avea o plagă de lepră venea la preot care decidea dacă plaga este pură sau contaminată. Dacă ea era impură, leprosul rămânea în afara taberei până când se împlineau zilele purificării sale.

Talmudul ne spune că plaga de lepră, despre care noi învățăm în pericopa noastră, vine ca o pedeapsă la o calomnie - *lașon hara* לשון הרע (limba răului) pe care a spus-o despre semenul său. În Talmud tractatul Arachin 15:2 scrie: „Reș Lakiș a spus, scrie „aceasta să fie legea leprosului” (Levitic 14:2), adică aceasta va fi legea celui care va vorbi de rău de cineva”.

Mai învățăm și alte spuneri ale înțelepților noștri în legătură cu lepra care ne adaugă o altă perspectivă față de ceea ce ne închipuim. În lumea antică lepra era o boală cunoscută, însă înțelepții noștri consideră că ea nu este un fenomen natural, ci este o pedeapsă pentru cineva care a vorbit pe altul de rău pe nedrept - *lașon hara* לשון הרע.

Talmudul ne explică tot acolo de ce bârfitorul este pedepsit tocmai cu lepră? El a distins o persoană de alta și ca atare el este distins de ceilalți oameni.

Beșt (Baal Șem Tov, Ucraina sec.18) ne învață încă un aspect legat de păcatul - *lașon hara* לשון הרע și de pedeapsa - lepra. O persoană care își ține gura ne descoperă că în interiorul său se ascunde bunătatea, iar unul care spune defăimări, ne arată răul care zace în el. Acest rău este atât de puternic, încât acest păcat îl determină să-l scoată sub forma de *lașon hara* לשון הרע. Există oameni bolnavi fizic și există bolnavi sufletește. Cel care spune calomnii dovedește că sufletul său este bolnav. El este atât de încărcat cu rău, încât izbucnește afară.

O persoană care vede un inconvenient la semenul său, el vede inconvenientul la el însuși, însă de oarece nu este gata să și-l recunoască, el îl caută la semenul său. Așa că este clar că cineva care povestește rele despre semenul său, efectiv mărturisește răul care se află în el. De aceea cusurul intern care se ascunde în sufletul său, izbucnește afară într-o formă de cusur fizic - plaga de lepră.

Marele înțelept Rabi Şimşon Rafael Hirş (Germania, sec. 19) ne explică într-un mod invers păcatul și pedeapsa lui. Pielea este locul de contact al oamenilor cu exteriorul. Prin piele ei percep senzațiile venite de afară. La cine acest contact cu exteriorul este defectat și în loc să vadă bunătatea care este în jurul lui, el se alătură încontinuu răului – acela suferă de lepră care se manifestă prin putrefacția care se răspândește peste tot corpul.

Care este calea de reparare pe care o propune Toraua la cine s-a îmbolnăvit de *laşon hara* לַשׁוֹן הָרָע? Cum se va vindeca de lepră?

Din citirea pericopei noi învățăm că în ceea ce privește lepra, preotul ocupă locul decisiv: „Dacă un om va avea pe pielea trupului său ... ca o plagă de lepră, să fie adus la preotul Aaron ... preotul să se uite la plaga ... preotul să izoleze ... să-l declare curat ... să îl declare necurat (Levitic 13:2-8).

Preotul este singurul care decide boala de lepră și el este unicul autorizat să o vindece. Obiceiul lumii este că atunci când este vorba de o boală, o tratează un medic. Faptul că boala de lepră o diagnostichează preotul și el o și tratează, ne spune că lepra este o boală fizică-spirituală. Ea apare în mod fizic pe trup, însă o persoană spirituală o tratează.

Preoții, fiii lui Aaron care iubea pacea și alerga după pace, se evidențiau prin retorica lor. De aceea o persoană care se folosește de capacitatea sa verbală pentru a face rău altora prin defăimarea sau calomnierea lor, este nevoit să-l întâlnească pe preot ca să învețe de la el retorica bună – ce este admis și ce este interzis. Din această întâlnire el va învăța cum să folosească corect capacitatea sa retorică.

Pericopa Tazria - Haftara: Despre sfâșierea veșmintelor în Vechiul Testament și semnificația lor [anul 5784]

Haftara din pericopa Tazria, când se citește separat de pericopa Mețora, conține două povești despre profetul Elișa (Elisei) din 2Regi 4:42-5:19. În 2Regi 5:7 ni se spune: „Când regele Israelului a citit scrisoarea, și-a sfâșiat veșmintele...”. Noi nu știm despre ce rege este vorba. În cercetarea științifică sunt două supoziții: ori este vorba despre Yehoram, ori despre Iehu. În acest articol noi nu ne vom ocupa de această dilemă, ci de acțiunea de sfâșiere a veșmintelor pe care o execută regele Israelului, fie el cine o fi. Noi vom analiza aceste fapte în contextul altor povești asemănătoare din Tanach. Mulți cercetători au dovedit deja că această temă a hainelor conține aspecte sociale, religioase și culturale, iar noi nu putem întotdeauna să percepem sensul lor.

În afară de rolul clasic de acoperire a pielii corpului „l-a acoperit pe cel gol cu un veșmânt” (Ezechiel 18:7) și apărarea de vreme rea „Cine-și scoate haina într-o zi rece este ca oțetul turnat ...” (Proverbe 25:20), veșmintele în aceea perioadă au folosit la transmiterea de idei și simboluri. Veșmintele au folosit la identificarea claselor sociale. De exemplu despre hainele preoților s-a spus: „pentru slavă și pentru splendoare” (Exod 28:2). Hainele au fost

folosite și pentru schimbări de poziții sociale, ca la Iosef „și l-a îmbrăcat cu haine de in fin” (Geneza 41:42); schimbarea hainelor regelui Ioiachin „Acesta și-a scos hainele de deținut” (2Regi 25:29): „Iar Mordehai a ieșit de dinaintea împăratului cu veșmânt împărătesc turcoaz și alb și o coroană mare de aur și o mantie din in fin și din purpură” (Ester 8:15). Transmiterea hainelor de la unul la altul putea să însemne numirea unui moștenitor și transmiterea atribuțiilor. De exemplu transmiterea hainelor de la Aaron la Elazar „Dezbracă-l pe Aaron de hainele sale și îmbracă-l cu ele pe fiul său Elazar” (Numeri 20:26-28); transmiterea mantiei lui Eliyahu (Ilie) către Elișa (Elisei) „Ilie s-a dus la el [Elisei] și și-a aruncat veșmântul de profet peste el” (1Regi 19:19). În perioade de doliu se îmbrăcau în haine diferite de cele cu care se îmbrăcau zi de zi. De exemplu în povestea lui Tamar, soția lui Er: „Și-a scos voalul de pe ea [Tamar] și a pus hainele ei de văduvă” (Geneza 38:19); femeia din Tecoa: „Ține-te rog, doliu și pune-ți-te rog veșminte de doliu” (2Samuel 14:2). Erau și acele situații în care se deghizau și astfel își schimbau identitatea prin îmbrăcarea altor haine. Găsim în extrem de multe versete, printre care Geneza 27: 15-16, Iosua 9:5. 1Samuel 28:8, 1Regi 14:2, 1Regi 22:30, 2Cronici 35:22.

Unul din cele mai evidente fapte legate de haine este că Tanachul aproape că nu amintește soiuri de haine. Printre cele amintite se numără: haină de lână fină (în ebraică *ktonet* כְּתוֹנֶת), voal (*teif* תַּיִף), mantie (*meil* מַעִיל), șal (*aderet* אֲדֶרֶת), brâu de in (*mitpahat* מִיִּתְּפַחַת), centură de piele (*ezor* עֶזְרוֹר) și hainele preoților. Există și descripții despre hainele lui Dumnezeu: „Și s-a îmbrăcat cu caritatea ca și cu o cămașă de zale și și-a pus pe cap coiful salvării. S-a îmbrăcat cu veșmintele răzbunării ca o haină și s-a înfășurat cu zelul ca o mantie” (Isaia 59:17); „Cine este acesta ... care are o îmbrăcămintă care impune respect ... de ce îți este haina roșie și de ce îți sunt veșmintele ca ale celui ce calcă struguri în teasc?” (Isaia 63 1,3).

Descrierea sfâșierii veșmintelor apare în Tanach de 34 de ori. În marea majoritate a cazurilor aceștia sunt bărbați. Numai în două cazuri sunt femeile care își sfâșie veșmintele: Tamar, fiica lui David „Atunci Tamar ... și-a sfâșiat veșmântul cu dungi pe care-l avea pe ea (căci așa obișnuiau să se îmbrace fiicele fecioare ale regelui: cu tunici fără mâneci)” (2Samuel 13:19); Atalia, regina Israelului și a Iudei „Atalia și-a sfâșiat imediat veșmintele și a început să strige, Uneltire! Uneltire!” (2Regi 11:14). Sfâșietorii veșmintelor aparțin tuturor claselor sociale: oameni de rând: Ruben – Geneza 37:29; Iacov – Geneza 37:34; Iov – Iov 1:20; tovarășii lui Iov – Iov 2:12; conducători: Yiftah (Iefta) – Judecători 11:34; regi și regine: David – 2Samuel 1:11; Ahab – 1Regi 21:27; Ezechia – 2Regi 19:1 și alții; preoți – Ezra 9:3; profeți: Elisei – 2Regi 2:12; poporul – 2Samuel 3:31; mesageri: 2Samuel 15:32 și alții.

În continuare vom analiza împrejurările în care s-au sfâșiat haine:

1. Doliul poate fi moartea unei rude, de exemplu David la moartea lui Amnon în 2Samuel 13:31 și alții; un prieten apropiat, de exemplu David la moartea lui Șaul în 2Samuel 1: 11 și alții; un demnitar, de exemplu David și poporul la moartea lui Avner în 2Samuel 3:31. Cercetătoarea Yael Șemeș explică semnificația acestei sfâșieri ca o rupere a lumii îndoliatului din cauza morții dragului său. De asemenea ea exprimă și trecerea lui la un alt statut, de exemplu orfan, văduv, părinte îndoliat. Poate reprezenta identificarea sa cu decedatul. Preoților li s-a interzis sfâșierea hainelor în doliu: Levitic 10:6; 21:10. Cauza este că le era interzis să părăsească Templul.
2. În urma unor catastrofe: violul Tamarei, fiica lui David (2Samuel 13:19); câteodată și înaintea unei catastrofe, ca în cazul lui Yiftah (Iefta) care s-a jurat pe viața fiicei lui (Judecători 11:35); poporul își sfâșie hainele în urma unei înfrângerii în HaAi pe vremea lui Iosua (Iosua 7:6); Atalia își sfâșie hainele în urma trădării poporului (2Regi 11:14).
3. Diferite simboluri: ruperea țării cum este în conflictul dintre Samuel și Șaul în care ultimul pierde monarhia (1Samuel 15:27); trecerea monarhiei de la Solomon la Ieroboam (1Regi 11:30).
4. Evenimente diferite. Câteodată este vorba despre replică la vești proaste, nu moarte. De exemplu Ruben când aude că Iosef a dispărut (Geneza 27:29); frații lui Iosef găsesc ceașca în pachetele lor (Geneza 44:13); poporul evreu cere să se întoarcă în Egipt (Numeri 14:6).

Cu alte cuvinte, sfâșierea veșmintelor se petrece în cazuri de catastrofe neașteptate, inclusiv moartea, învingere, viol, păcate diferite, hulirea Domnului sau situații de incompetență.

Să ne întoarcem la sfâșierea hainelor din haftara noastră. Pricina sfâșierii hainelor nu este nici doliu, nici o

catastrofă, ci o temere foarte mare. Elisei întreabă: „De ce ți-ai sfâșiat hainele?” (2Regi 5:8). Un comportament opus găsim la Eremia: „Nu le-a fost frică și nu și-au sfâșiat hainele” (Eremia 36:24).

Sfâșierea hainelor poate exprima șoc, stres, frică, regret, chiar și supărare. Noi nu cunoaștem precis semnificația sfâșierii hainelor din perioada biblică, fiindcă nu avem detalii despre aceasta. În zilele acelea se cunoștea semnificația lor, iar noi putem doar să le presupunem comparând cu ce știm de la alte culturi antice.

Să încheiem cu spusele profetului Ioel spre compatrioții săi: „Sfâșiați-vă inima, nu veșmintele, întoarceți-vă la Domnul Dumnezeu vostru, căci este binevoitor și îndurător, încet la mânie și bogat în bunătate iubitoare și consolează pentru rău” (Ioel 2;13).

Pericopa Tețave - Aaron și fii lui ca preoți (cohanim) - primul pas către separarea puterilor în stat [anul 5784]

Pericopa aceasta începe cu numirea lui Aaron și a fiilor lui ca preoți în Tabernacol și în felul acesta crearea unei „entități” israeliene noi: clasa preoților care slujesc în Templu. Vom analiza această nouă grupare socială și o vom compara cu alte autorități din Israel, de exemplu regalitatea, dreptul, legislația și profetia.

La început vom descrie pe scurt cultura politică a lumii antice față de cea a Israelului pe vremea aceea.

Orientul antic nu a cunoscut deloc concepția numită mai târziu „separația puterilor”. Din contră, era o centralizare uriașă de puteri în mâinile regelui, conducătorul suprem, care se bucura de o autoritate, de multe ori, absolută în chestiuni religioase și laice, judecată și legislație.

În legislația mesopotamică, regele însuși este sursa legii subliniind că el este legislatorul; regele babilonian Hammurabi (sec. 18 î.e.n.) numește legile lui „vorbele mele pe care le-am gravat pe mormântul meu”. Regele era și marele preot și capul puterii religioase.

În Mesopotamia, regii obișnuiau să se numească și preoți – *sangu* ... iar în toate epocile regele era în fruntea instituției religioase; el se află între zei și popor; el reprezintă zeii în fața poporului ... iar el este reprezentatul poporului în fața zeilor.

Este greu de conceput uriașa putere a regelui, care deținea toată autoritatea în stat: executivă, legislativă, judecătorească și religioasă. Principiul „o autoritate blochează o altă autoritate” nu era cunoscută nici măcar în democrația ateniană, în care după explicațiile specialiștilor nu cunoșteau „separarea puterilor în stat” în care constă una din temelii democrației moderne; poporul din Atena era suveranul unic care ține în mâinile sale toată autoritatea din stat. Poporul, prin adunările sale era atât autoritatea legislativă, cât și cea juridică și cea administrativă superioară.

Spre deosebire, Toraua și Tanachul sunt prima sursă politică, culturală și religioasă din lume în care este abordat într-un mod larg și curajos principiul politic și teologic al „separației puterilor”. Aceasta a fost definită în cercetare ca fiind un fenomen biblic unic de „balanță a puterilor” politice între poporul evreu și conducătorii săi. Într-adevăr, analiza tendințelor de separare a puterilor în Tanach dovedește că ea se evidențiază în diferite aspecte ale activității regilor: legislația – Domnul este legislatorul, iar regele este limitat prin legea la care el este supus; preoție – de multe ori regii au participat la evenimente religioase în Templu, însă ei nu erau preoți (cohanim) și mai ales nu marele preot; justiție – este adevărat că primii regi au judecat, însă pe lângă ei existau sisteme autonome de judecată (cum erau „bătrânii” în cazul „procesului lui Nevot/Nabot” (1Regi cap. 21), iar mai târziu regii au fost limitați în a judeca; profeție – această tendință de separare se concretizează și în lanțul de conflicte între regi și profeți. Conflictele au izbucnit din inițiativa profeților când conducerea nu s-a comportat drept, ca în cazul lui Samuel care s-a înfruntat cu Șaul (1Samuel cap. 13), Natan cu David (2Samuel cap.12), Eliyahu/Ilie cu Ahab, (1Regi cap.17), Eliyahu/Ilie cu Ahazyahu/Ahazia 2Regi cap.1), Ahia șilonitul cu Yeroboam Ben Nevat (1Regi cap.12), Isaia cu Hizkiya/Ezechia 2Regi cap.19) și alții.

Concluzia este că în Israelul biblic, spre deosebire de regimurile din Mesopotamia, Egipt și chiar și democrația ateniană, a existat un proces continuu de separare a puterilor, între rege pe de o parte și autoritățile legislative, judecătorești și preoțești pe de altă parte. Explicarea teoretică a acestei tendințe apare pentru prima oară în zicerile înțelepților mai noi, despre acel „bătrân” care i-a spus regelui Ianai/Jannaeus „coroana de rege ți-e prea mult, așa că lasă coroana de preot urmașilor lui Aaron” (Talmud, tractatul Kidușin 66:a).

Să ne întoarcem la pericopa noastră, în care Domnul îi poruncește lui Moise să înființeze instituția de preoți: „Iar tu, apropie-te de mine, din mijlocul copiilor lui Israel, pe fratele tău Aaron și pe fiii săi împreună cu el, pe Aaron și Nadav și Avihu, Elazar și Itamar, fiii lui Aaron, ca să-Mi slujească” (Exod 28:1). Putem sublinia că preoția nu i s-a dat lui Moise, care era până atunci pe post de conducător suprem, un fel de rege, ci fratelui său Aaron. Cu aceasta începe în poporul Israel pentru prima oară o împărțire a puterii între cea a guvernării și cea a preoției.

Există o teorie numită „trei coroane” care prezintă statul evreu bazat pe legământul între popor și Dumnezeu, care obligă împărțirea puterilor între diferitele organe ale statului și respinge un sistem de guvernare în care menține un singur grup sau o singură organizație toată autoritatea statului. Conform teoriei de „trei coroane”, fiecare din ele își trage autoritatea dintr-un legământ scris direct cu Domnul: revelația de pe muntele Sinai (Exod cap. 20) a pus baza „coroanei Toraei”; legământul cu Aaron (Numeri cap.25) a dat naștere „coroanei preoției”; legământul cu casa lui David (Psalmi cap. 89) a fortificat „coroana regalității”.

Puțină istorie

Acest principiu de separare a puterii a fost, din păcate, alterat de-a lungul istoriei ba de partea guvernantă, ba de partea preoțească.

În perioada primului Templu, această balanță s-a păstrat destul de bine până la regele Uziya/Ozia, care din trufie și prea multă putere s-a numit și mare preot, fapt care a adus asupra sa lepra și apoi sfârșitul (2Cronici cap.26).

În perioada celui de al doilea Templu n-a existat o balanță cât timp nu era un stat. Așa că problemele au început după ce Hașmonaimii care erau preoți au înființat un fel de stat și au devenit regi, păstrând și poziția de preoți. Acest fapt este criticat extrem de dur de înțelepții din Talmud. După căderea celui de al doilea Templu, tocmai clasa conducătoare care nu avea un stat a rămas într-o formă diferită de președinte al unei comunități, pe când clasa preoțească s-a dizolvat, locul ei fiind ocupat de înțelepți. Ei au rămas în mod simbolic în ritualul de rugăciuni.

Noul stat Israel, s-a bazat din primul moment pe separarea totală a puterilor: guvernantă, legislativă și judecătorească pe de o parte și cea religioasă pe de altă parte.

M-a uimit citind în Wikipedia în limba română despre „separarea puterilor”. Acolo aceasta începe de la revoluția franceză de la sfârșitul sec. 18. Cam lipsesc vreo trei mii de ani, nu credeți?

Pericopa Toldot - Rebeca (Rivka), o femeie puternică fără statut oficial [anul 5784]

Rebeca are multe însușiri fundamentale asemănătoare cu celelalte mame ale națiunii, însă ea prezintă și unele trăsături specifice doar ei. Spre deosebire de celelalte mame despre care Toraua nu ne spune nimic despre nașterile lor, ea ne raportează despre nașterea fiilor Rebecăi (Geneza 25:23), un detaliu neobișnuit deoarece Toraua nu ne înștiințează de obicei despre nașterea copiilor. Toraua ne mai dă amănunte din viața ei de fecioară înaintea căsătoriei ei.

Rebeca este singura dintre mamele națiunii a cărei alegere poate fi explicată. Povestea logodnei ei cu Isaac (Geneza cap. 24) descrie cum a trecut cu mare succes examenul caracterului ei în care a pus-o robul lui Avraham și care o prezintă ca perfecțiunea întruchipată: o îndurare (*hesed*) neobișnuită față de robul lui Avraham și cele zece cămile cu care a venit el, harnică și ageră, amabilă și primitoare (ca și socrul ei, Avraham), curajoasă și fermă în deciderea ei de a ieși la drum imediat în ciuda îndoielilor familiei. Prin fermitatea ei de a-și părăsi țara, patria și casa părintească ea merge în urma lui Avraham (Geneza 12:1-4). Pe când Avraham a acționat în acest fel dintr-o poruncă divină, Rebeca a făcut-o împlinind porunca inimii prin convingerea ei că acesta este pasul corect de făcut.

Povestea logodnei lui Isaac cu Rebeca (Geneza cap. 24) vestește o schimbare genetică de roluri familiare în care Rebeca va fi personajul activ și puternic în viața lor comună. În Tora sunt trei povești care pot fi catalogate ca logodne: Isaac cu Rebeca (Geneza cap. 24), Iacov cu Rahel (Geneza 29:1-20) și Moșe cu Țipora (Exod 2:15-21). Componentele următoare constituie tiparul poveștilor de logodnă:

1. Mirele (sau mesagerul lui) pleacă într-o țară străină
2. El întâlnește tânăra (sau tinerele) lângă o fântână (care simbolizează fertilitatea)
3. El scoate apa pentru tânăra (sau tinere)
4. Tânăra/tinerele se grăbesc să se întoarcă acasă ca să vestească despre venirea unui străin
5. Străinul este invitat la masă
6. Se hotărăște despre căsătorie între oaspete (sau cel care l-a trimis) și fată

Nu toate detaliile apar în cele trei episoade. Tocmai în cel dintre Isaac și Rebeca se petrece o răsturnare a rolurilor între femeie și bărbat. Nu mirele scoate apa din fântână pentru fată, ci mireasa scoate apa pentru mesagerul trimis în fond de tatăl mirelui. Mirele este absent din toată povestea întâlnirii decisive lângă fântână. Găsim aici o aluzie la toată viața celor doi: Isaac este persoana pasivă, călăuzit prin acțiunea altora (cum este în povestea de Akeda, jertfă umană, Geneza cap. 22), pe când Rebeca este o persoană activă și puternică. Aceste caracteristici ale celor doi se vor evidenția în povestea „furtului” binecuvântării întâiului născut (Geneza cap. 27).

Chiar și înainte de această poveste, Rebeca se dovedește ca o persoană care aduce lecuire inimii frânte a lui Isaac și umple golul care s-a dezvăluit odată cu moartea mamei lui iubite, Sara. Toraua ne prezintă cu o minuțiozitate psihologică cum Rebeca ocupă locul soacrei ei, atât din punct de vedere fizic cât și spiritual, atât în cortul Sarei cât și în inima lui Isaac: „Și Isaac a adus-o în cortul mamei sale Sara, a luat-o pe Rebeca și ea i-a devenit soție și a iubit-o; și Isaac a fost consolată după mama sa” (Geneza 24:67).

După o perioadă lungă de 20 de ani de infertilitate, Rebeca naște doi gemeni. Spre deosebire de Sara care a apărut poziția fiului ei Isaac față de Ismail, fiul concubinei soțului ei, Rebeca este mama ambilor băieți – cel înlăturat și cel iubit – Esav și Iacov. Ea hotărăște în mod personal, spre deosebire de părerea lui Isaac, care dintre cei doi este demn să fie continuatorul dinastiei. Iubirea lui Esav de către Isaac este una care depinde de ceva, „căci mânca din vânatul lui” (Geneza 25:28), adică fiindcă Isaac se delectează cu carnea pe care o vâna Esav. Despre cauza preferinței lui Iacov de către Rebeca noi nu aflăm, iar imaginea pe care o primim este că iubirea ei pentru el este lipsită de orice interes și provine de la o cunoaștere profundă al caracterului celor doi băieți. Mulți comentatori și cercetători explică această preferință ca venind de la cunoașterea poruncii Domnului pe care o auzi-se în perioada grelei sarcini „cel mare va sluji cel tânăr” (Geneza 25:23). Din punct de vedere lingvistic, după gramatica ebraicii biblice, această sintagmă poate fi înțeleasă și în sens opus, adică „cel tânăr va sluji pe cel mare”. Deoarece în versetul în care ea primește vestea „Două neamuri sunt în pântecul tău și două popoare din viscerele tale se vor despărți, unul va fi mai puternic decât celălalt” (Geneza 25:23). Sfârșitul acestui verset este sintagma cu pricina. De aceea, Rebeca a înțeles în mod intuitiv că dorința Domnului este ca cel mare, Esav, să-l slujească pe cel tânăr, Iacov.

Însă cu toate că Rebeca este o femeie puternică și dominantă, ea trăiește într-o societate patriarhală, fără atribuții și putere adevărată. De aceea ea este nevoită să acționeze cu viclenie ca fiul cel potrivit după părerea ei să primească binecuvântarea pe care Isaac o rezervă fiului preferat, Esav (Geneza cap. 27). Aceasta ar putea oare prejudicia personajul ei? Pare că Toraua prezintă fapta ei într-un mod ambivalent: pe de o parte nemulțumirea se manifestă când Iacov, cel care a înșelat, este pedepsit „ochi pentru ochi” și devine cel înșelat. Aceasta se petrece când socrul său, Laban, îl păcălește schimbând pe Rahel cu Lea, o înșelăciune care constă și ea în schimbarea între cea tânără și cea mare (Geneza 29:23-27). Pe de altă parte, Esav este prezentat ca inapt pentru binecuvântare spre deosebire de Iacov. De aceea se poate înțelege acțiunea Rebecăi. Cu toate că Toraua se reține de la fapte de înșelăciune, câteodată ea justifică unele situații, mai ales când cei implicați sunt lipsiți de orice putere oficială. Cazul moașelor din Egipt iese în evidență în acest caz. Acolo scriptura justifică nesupunerea moașelor, care impune chiar minciună, la porunca Faraonului în felul următor: „Dar moașele s-au temut de Dumnezeu” (Exod 1:17), adică o sensibilitate morală naturală. Se mai adaugă și răsplata divină pe care ele au primit „El le-a făcut case” (Exod 1:21).

[Rebeca, mama noastră, prin fapta de înșelăciune, a influențat în mod decisiv soarta poporului evreu și i-a modelat personalitatea.](#)

Pericopa Truma - Despre precizie, desăvârșire și bună voință [anul 5784]

Pericopa Truma conține dispoziții pentru construirea Tabernacolului provizoriu pentru perioada marșului în deșert, iar în viitor, după stabilirea în țară pentru Templul care va fi construit de regele Solomon în Ierusalim. În Tabernacol, ca și în viitorul Templu, erau mobilier și unelte pe care le foloseau preoții (cohanim) la munca lor: Arca mărturiei care era în partea interioară și ascunsă a Tabernacolului (Exod 25:10), în care se aflau cele două table ale legământului pe care le-a primit Moise pe muntele Sinai (25:16), un altar mic pentru arderea tămâii care răspândea mireasmă plăcută în spațiul Tabernacolului (30:1-6); mai era notoriul lampadar care este gravat pe Poarta Titus din Roma și pe care preoții aprindeau în fiecare zi șapte lumânări (25:31-40), o masă pe care se va afla „pâinea înfățișării” pe care o mâncau preoții de Șabat (25:23-28); în curtea Tabernacolului se aflau marele altar pe care se aduceau jertfele (27:1-8) și un lighean în care preoții își spălau mâinile și picioarele înainte de începerea slujbei din Tabernacol (30:17-18).

Domnul a dat instrucțiuni precise cum să fie construite aceste componente și chiar Tabernacolul însuși. Aceste instrucțiuni se referă la materialele din care sunt făcute Tabernacolul și uneltele din el și la măsura exactă la care trebuie făcute. De exemplu, măsurile arcului două ama și jumătate pe o ama și jumătate, iar înălțimea era de o ama și jumătate (o ama sunt echivalente cu aproximativ 45 cm) (25:10); măsurile mesei erau de o ama și jumătate pe o ama, iar înălțimea de ama și jumătate (25:23); Tabernacolul însuși era construit cu precizie din scânduri de lemn în lărgime de o ama și jumătate și înălțimea de zece amot (26:16).

Aceste măsuri exacte sunt citate cu precizie în Talmud unde au iscat o divergență interesantă între înțelepți în legătură cu problema numită acolo dacă „se poate diminua” אפשר לצמצם sau nu se poate, adică dacă aceste lucruri pot fi făcute cu această exactitate sau într-un timp atât de precis? Aceasta dispută este mai ales una de realitate, însă ea poate avea consecințe legale (de halacha) serioase. Talmudul încearcă să dovedească exactitatea afirmației „se poate diminua”, adică este în capabilitatea omului să facă lucruri exacte. Dacă Domnul a poruncit construirea Tabernacolului și a uneltelor care se află în interior cu măsuri precise, este previzibil ca omul să-le producă într-un mod precis. Această prevedere este posibilă doar dacă avem dovadă că este în putința vreunui să facă lucruri precise, în acest caz măsurile precise „se pot diminua”.

La această dovadă Talmudul ripostează în tractatul Bechorot 17:a spunând că în acest caz nu aceasta este situația. Dacă Domnul a poruncit „să faci” אשה, omul trebuie să facă tot ce îi este posibil ca să reușească. Însă dacă nu cumva a reușit să facă lucrurile cu toată precizia anticipată, munca aceasta va fi pe placul Domnului Dumnezeu.

Din această constatare noi învățăm două principii extrem de importante pentru fiecare dintre noi. Primul: Dumnezeu nu se așteaptă ca omul să facă lucruri care nu sunt în competența lui. Dacă există o poruncă – mițva sau interdicție – pentru oameni, aceasta înseamnă că este în cadrul posibilităților unei persoane de a le executa. În cazuri excepționale în care într-adevăr persoana nu poate îndeplini mițvaua (porunca), el este considerat *anus* אנוס „constrâns”. Există o regulă talmudică scrisă în aramaică care spune că Dumnezeu scutește persoana care este „constrânsă”, adică pe bune nu poate executa o poruncă. Bineînțeles că nu este vorba despre o autorizare desăvârșită. Orice persoană trebuie să cugete bine capabilitatea lui, să se sfătuiască și să caute soluții.

Să vedem un exemplu simplu: postul. La evrei, postul este exclusiv postul denumit „negru”, adică nu se bea și nu se mănâncă nimic. Doar timpul diferă: este unul lung, de 24-25 de ore și sunt altele mai scurte: de la răsărit până la apus. Unele categorii de oameni sunt excluși de la postire: femeii însărcinate, femeii care alăptează și unii bolnavi. Însă și aceștia trebuie să încerce să postească cât pot, ori cât li se dă voie. Bolnavii cronici vor posti după

recomandarea medicului: ori deloc, ori puțin, ori de obicei „în rate” *lešjirin* לשיעורין, adică câte puțin dar mai des; bineînțeles că-și vor lua medicamentele ca în fiecare zi. Aceștia se adaugă și copiii sub vârsta de 13 ani și soldații în război. Copiii care se apropie de vârsta majorării (12-13 ani) pot posti cam o jumătate de zi.

Al doilea principiu reiese din primul și este la fel de important ca și primul: dacă halachaua ne acordă un ordin exact pentru a efectua ceva și am încercat să-l efectuăm, dar am reușit doar într-un mod parțial – chiar și în acest caz faptele noastre sunt dorite de Dumnezeu. În iudaism nu există speranță ca omul să facă treaba întotdeauna la perfecție. Voința și efortul sunt cele mai importante. Dacă cineva se străduiește să facă cea ce este corect, lucrul acesta este apreciat chiar dacă rezultatele sunt parțiale. Aceasta datorită unei reguli talmudice, iarăși în aramaică, care spune că Domnul dorește inima omului, voința și devotamentul de a sacrifica și a face eforturi. Și rezultate parțiale contează când ele sunt bazate pe bună voința omului de a face ceea ce este bine.